

Research Paper

The Student Weight and Obesity Control Plan: Perceived Implementation Challenges from the Executives' Perspectives

R. Faraji¹, N. Najjari², E. Mohammadi Turkmani³

1. Assistant Professor in Sport Management, Azarbaijan Shahid Madani University (Corresponding Author)
2. MSc. in Sport Management, Azarbaijan Shahid Madani University, Physical Education Teacher of Tabriz Education Department
3. Assistant Professor in Sport Management, University of Tehran

Received: 2021/11/20

Accepted: 2022/01/11

Abstract

The Iranian Education Ministry's Student Weight and Obesity Control Plan were ordered to schools across the country to follow the document's instructions of fundamental change and improve student attitudes with a healthy and active lifestyle approach. Despite its many successes, it has been challenging in practice. Thus, this study aims to explain the plan's challenges from the executives' perspectives. The present study is of a qualitative research with a conventional content analysis approach. The participants were 19 organizers and executives of Tabriz's Weight and Obesity Control plan, who were selected through the purposive sampling approach. The research tool included semi-structured interviews analyzed via open and axial coding. Two experts confirmed the validity of coding by revising and controlling the accuracy of the extracted codes and re-coding the interviews. After analyzing the initial codes, five main themes, i.e., no support from families, student reluctance, executives' negative attitude, inadequate infrastructure, and poor management and planning were extracted, along with 17 corresponding subcategories were identified as the plan challenges. The results indicated that the main problems in this area were mainly related to cyberspace education, inaccurate information from the students, economic poverty of families, lack of specialized workforce, poor coordination between related organizations and institutions and the rapid and short-term implementation of the plan. To advance the plan goals, it is suggested that a fundamental review of infrastructure and management problems be adopted to motivate both executives and students of the project.

Keywords: Obesity, Student, Weight control, Qualitative Study.

Extended Abstract

Background and Aim

Physical education is an educational process that has an effective role in achieving educational goals and, through movement and physical activity, facilitates the growth process in all aspects of human existence (Hassanzadeh, Nosratpanah, & Ajourloo, 2020, 26). The existence of macro educational policies and national programs is necessary to develop and utilize physical education courses in schools (Nastaran Borujeni, Nastaran Borujeni, & Honari, 2016, 85). In this regard, the Iranian Ministry of Education, in 2020, announced the Student Weight and Obesity Control Plan with an abbreviated Persian title “Kouch” with the purpose of promoting an active and healthy lifestyle of students to all schools in Iran (the Student Weight and Obesity Control Plan, 2020, 3). This plan was implemented with the general aim of increasing knowledge and improving the attitude of students and their families towards sports and physical activity, and helping students manage their weight and have a healthy and active lifestyle during the academic year 2020-2021. One of the most important goals is a 3% reduction in the number of obese and overweight students. As evidence shows, this plan is facing problems and issues in the implementation process, and these problems must be identified and solved in a timely manner based on scientific and principled methods. Therefore, the main purpose of the present study is to identify the issues and challenges facing the implementers of this plan from the beginning of the plan until now.

Materials and Methods

This qualitative research is of the conventional content analysis type. The research participants were those involved in implementing the plan (physical education officials, school principals, executive and educational deputies of schools, and teachers of physical education in the five districts of Tabriz) in Tabriz, 19 of whom were selected through a purposive sampling technique. In order to collect data, semi-structured interviews were conducted with participants. Each interview lasted 23 to 78 minutes. The process of selecting the sample and conducting the interview continued until the theoretical saturation was reached. From the sixteenth interview, the theoretical data saturation was obtained, and the continuation of the interviews was done only to ensure the accuracy of the findings. At the end of each interview, the interview text was typed entirely and the (initial) data were coded to extract the initial concepts. After completing the interviews and extracting the primary concepts, axial coding and extraction of the secondary concepts were administered, and then the concepts were combined, categorized, and the theme was selected. Due to semantic differences and

similarities and the composition and summary of some codes, seventeen categories and five themes were finally identified. The researchers' continuous participation in data collection and analysis, referrals of the interview manuscripts to the participants and receipt of their approval, revision of and control of the accuracy of the extracted codes, and re-coding of the interviews by two experts familiar with the research topic and qualitative research method, were employed as methods to confirm the research reliability.

Findings

In the open coding stage, 611 semantic units were extracted regarding the challenges of implementing the Student Weight and Obesity Control Plan. After reviewing and aggregating the duplicate codes, 86 primary codes (subcategories) in the axial coding stage in the form of 5 main themes (main challenges) and 17 corresponding categories were obtained as follows (Table 1).

Table 1- Open and axial data coding

Theme	Category	Initial code (subcategory)
No support from families	The negative attitude of the family	A critical attitude towards the plan by parents and students / Belief in the involvement of education in private and individual issues
	Poor economic status	Dependence of the plan on the facilities of the families / economic problems of the families/inability to provide tools for using the virtual platform
	Parents' preoccupation	Parents' everyday preoccupation and their no attention to the plan / paying attention to other courses and not paying attention to the physical education course (Student Weight and Obesity Control Plan)
Students' reluctance	Introverted personality	An embarrassment of obesity / no announcement of it / fear of being ridiculed / announcement of unreal weight/concealment of actual weight
	Resistance to change	Personalization of height and weight/preference and satisfaction with current body type / not making homework/provision of
	Low level of physical literacy	Some students' ridiculous view of the plan/tendency to be sedentary
Executives' negative attitude	Low acceptance of the plan	A bureaucratic and directive view of the plan/documentation and assignment/lack of necessary program after the end of the plan
	Improper distribution of tasks	Timely registration of information / Imposition of all plan tasks on the physical education unit / Imposition of tasks on physical

Table 1- Open and axial data coding

Theme	Category	Initial code (subcategory)
Inadequate substructure	Lack of workforce	Referrals of directives to one person/lack of skilled workforce/ lack of information registration force
	High number of students	Time-consuming attendance process/difficulty in the process of reviewing the plan assignments and providing feedback
	Inefficient information registration system	Deletion of experimental information / Frequent disconnection and reconnection of the Internet / Difficulty of the information registration process / Weakness of the documentation system
	Weakness of virtual learning platform	Some students' lack of access to cyberspace for / lack of complete familiarity of students and facilitators with cyberspace
	Limited financial resources	Failure to allocate funds to all schools / Failure to provide salaries and benefits to executives/failure to reimburse the services of implementers
Poor management and planning	Poor implementation of the plan / Lack of quick access to the information of the plan by the operational plan the executives	Failure to send in time the instructions for the implementation of the plan / Lack of quick access to the information of the plan by the executives
	Inefficiency of intra-departmental and inter-departmental areas/lack of timely information to participate in briefings in	Minimal use of the neighborhood health center / non-admission of students in coronary conditions by the health center of most areas/lack of timely information to participate in briefings in
	Failure to executives' training for the plan executives	Limited training courses for the plan executives / Lack of complete training for the plan executives
	Environmental uncertainties	COVID-19 disease / Global network outage in SHAD network / Extraordinary programs / Power outages

According to the participants' viewpoints, the first step in identifying the challenges and obstacles to implementing the Student Weight and Obesity Control Plan in the virtual conditions was the lack of support from families. The reasons for the families' lack of cooperation with implementing the plan were **negative attitudes, poor economic status, and parents' high preoccupation**. Participant No. 6 stated in this regard that "parents repeatedly called and complained about the high prices and inflation and stated that they could not prepare a food program set in the plan." The second group of challenges in implementing the plan was related to the students' lack of motivation to do the exercises and follow the nutrition program. As findings showed, due to the pride of adolescence and **introverted personality, their resistance to change and weight control, and their low level of physical literacy**, some students did not want to participate in the project and cooperate with the presenters.

Another part of the issues and problems of the implementation of the plan was associated with **the negative attitude of the executives of the plan** at its various

levels. **The low acceptability of the plan from the point of view of some executives** and also the inappropriate distribution of duties and powers were the main reasons for the negative attitude of some executives towards the plan and their low motivation to participate and implement the plan sincerely. Most of the participants in this section described the increase in the workload of the executives, the transfer of duties and roles, and the release of the student after the end of the plan as the basis for part of the low acceptance of the plan and the negative view of the executives. **Inadequate infrastructure** was another challenge in the plan implementation process. **Lack of specialized human resources in schools, high number of students in some schools, inefficiency of the information registration system, weak cyberspace platform, and limited financial resources** were the subcategories of this theme. “Unfortunately, the poor performance of the documentation system led to the deletion of experimental data stated participant # 6. Based on the study’s findings, the last set of challenges in implementing the plan was the problems and issues arising from poor management and planning of the project. According to the participants, **poor implementation of the operational plan, the inefficiency of intra-departmental and inter-departmental interactions, failure to executives’ empowerment, and environmental uncertainties** were the categories identified in this section. In this regard, participant No. 10 believed that “due to the COVID-19 conditions and the lack of face-to-face briefings, the executives were not sufficiently aware of the goals of the plan and the implementation process; therefore, there was no integration in the performance of duties.”

Conclusion

Any plan without financial support may have less implementation guarantee. In this plan, if the plan executives, especially in the lower levels of the hierarchy (teachers, principals, and assistants), were given appropriate salaries, benefits, or rewards, their job motivation would increase in addition to the effective and confident performance of the executives. If this plan continues to be implemented in the upcoming years or even similar projects, it should be paid enough attention to the provision of sufficient and efficient manpower in schools with many students to record information. In this regard, it is recommended to seek help from school staff with fewer students or allocate separate workforces to record information in crowded schools. Another practical suggestion is the need to pursue such projects in schools continuously. Because the termination of such projects at the end of the second semester of the academic year will have a negative effect on the efficiency of the project, and all the efforts of the project implementers will be wasted by the indifference and irresponsibility of the

student. Therefore, the necessity of continuing such plans is expected for the coming years. Allocating or introducing clubs and sports venues to overweight students for free or at a low cost will help students, especially low-income students, gain better weight control by increasing their level of participation. Finally, it is suggested that nutrition specialist be allocated to schools at specific times to satisfy students' need of nutritional counseling.

Keywords: Obesity, Student, Weight Control, Qualitative Study.

References

1. The Student Weight and Obesity Control Plan (2020). Executive Instruction for Student Weight and Obesity Control Package. <https://www.teacher98.ir/news/650/> (in Persian).
2. Hasanzadeh, N; Nosratpanah, S; Ajourloo, M. (2020 winter). Designing the Model of Physical Fitness Curriculum for Sepah. *Journal of Islamic Educational*, 27(45): 25-51. (in Persian)
3. Nastaran Borujeni, E; Nastaran Borujeni, I; Honari, H. (2016 autumn). An Identification of Problems of Physical Education Course in Isfahan Schools and A comparison of the Viewpoints of Physical Education Managers, Experts and Teachers in Isfahan Schools. *New Trends in Sport Management*, 3. 2016; 4 (14): 83-94 .(in Persian)

طرح کنترل وزن و چاقی دانش آموزان: چالش‌های اجرایی درک شده از دیدگاه

مجریان

رسول فرجی^۱، نجمه نجاری^۲، احسان محمدی ترکمانی^۳

۱. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دبیر تربیت‌بدنی آموزش و پرورش شهرستان تبریز

۳. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۹

چکیده

طرح کنترل وزن و چاقی دانش‌آموزان (کوچ) در راستای عمل به سند تحول بنیادین وزارت آموزش و پرورش ایران و با رویکرد بهبود نگرش دانش‌آموز با ایجاد سبک زندگی سالم و فعال در دانش‌آموزان، علی‌رغم موفقیت در دستیابی به بخشی از اهداف، در مراحل اجرا با چالش‌هایی همراه بود. از این‌رو، هدف مطالعه حاضر شناسایی چالش‌های اجرای طرح کوچ از منظر مجریان بود که با رویکرد کیفی و روش تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی انجام شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش، دست‌اندرکاران و مجریان طرح کوچ در شهر تبریز بودند که با رویکرد هدفمند ملاک‌مدار، ۱۹ نفر از آن‌ها انتخاب شده و در پژوهش شرکت نمودند. داده‌های حاصل از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، با استفاده از کدگذاری باز و محوری تجزیه و تحلیل شدند. اعتبار کدگذاری‌ها نیز با بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار مورد تأیید قرار گرفت. پس از تحلیل یافته‌ها، پنج مقوله اصلی عدم همراهی اولیا، بی‌رغبتی دانش‌آموز، نگرش منفی مجریان، زیر ساختارهای نامتناسب و ضعف برنامه ریزی و مدیریت همراه با ۱۷ زیرمقوله متناظر با آن‌ها به عنوان چالش‌های طرح کوچ شناسایی شدند. عمده مشکلات طرح ناشی از مشکلات آموزش مجازی و دریافت اطلاعات نادرست از دانش‌آموزان، فقر اقتصادی خانواده‌ها، کمبود نیروی انسانی متخصص، هماهنگی ضعیف بین سازمان‌ها و نهاد های مرتبط و همچنین اجرای سریع و کوتاه مدت طرح می‌باشد. به منظور پیشبرد اهداف طرح، نیاز به بازبینی اساسی در مسائل زیر ساختی و مدیریتی می‌باشد تا هم مجریان و هم دانش‌آموزان، طرح را با انگیزه دنبال کنند.

واژگان کلیدی: چاقی، دانش‌آموز، کنترل وزن، مطالعه کیفی

1. Email: faraji@azaruniv.ac.ir
2. Email: najimeanajary@gmail.com
3. Email: ehsan.mohamadi@ut.ac.ir

مقدمه

تربیت‌بدنی، فرآیندی آموزشی است که نقش مؤثری در دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت دارد و از طریق حرکت و فعالیت‌بدنی باعث تسهیل فرایند رشد در تمام ابعاد وجودی انسان می‌شود (حسن زاده، نصرت پناه و آجرلو، ۲۰۲۰، ۲۶). همچنین، اهداف تربیت‌بدنی هم‌راستا با اهداف آموزش و پرورش بوده و شامل توسعه و شکوفایی جسمانی، ذهنی و عاطفی دانش‌آموزان می‌باشد؛ این اهداف ابعاد مختلف کودک را دربرگرفته و با توجه به اینکه درس تربیت‌بدنی و ورزش در بین سایر دروس و برنامه‌های آموزشی مدارس شرایط خاصی دارد، کیفیت‌بخشی و تحقق اهداف این واحد درسی به وجود امکانات و تجهیزات مناسب وابسته است (صاحبکاران، طالب پور، انتظاری و اردمه، ۲۰۱۶، ۲۴).

از جمله نگرانی‌هایی که در خصوص کودکان وجود دارد، کاهش فعالیت جسمانی آن‌ها و گرایش به سمت عواملی است که موجب چاقی و تهدید سلامتی هستند. بنابراین، برای رشد و ارتقای سلامتی کودکان بایستی به توسعه و ترویج فعالیت‌بدنی در بین آن‌ها پرداخته و فرصت‌هایی برای انجام این فعالیت‌ها فراهم ساخت. برای دستیابی به این هدف، باید با فراهم نمودن منابع، آگاه‌سازی و نیز تنظیم برنامه‌ها بر اساس فرهنگ جوامع در جهت کنترل چاقی، اولویت‌بندی‌های لازم را به کار بست و نهادهای فعال در این امر، با طراحی برنامه‌های مختلف در جهت حفظ سلامت و آموزش مهارت‌های سلامتی دانش‌آموزان گامی مؤثر بردارند (شیروانی بروجنی، ۲۰۱۳، ۳۱). بی‌حرکی یا کم‌حرکی در گروه‌های سنی مختلف به ویژه کودکان و نوجوانان رو به فزونی است و از آنجایی که دوره شکل‌گیری و تثبیت اکثر عادات رفتاری، باورها و ارزش‌ها به دوره کودکی و نوجوانی باز می‌گردد، مقید بودن به سبک زندگی پرتحرک در این دوران از ضرورت‌های پیشگیرانه و بهداشتی به حساب می‌آید و دوره‌های بعدی زندگی را تحت‌الشعاع قرار داده و انسان را به داشتن سبک زندگی سالم تحریک می‌کند. مدارس نیز می‌توانند از طریق ارتقاء سواد بدنی، دانش تغذیه سالم و سطح فعالیت‌های جسمانی منظم نقش مهمی در پیشگیری از چاقی کودکان ایفا کنند (سپیدارکیش، نجات، حق‌جو، مونسان، شکری، الماسی‌حشینی و مجدزاده، ۲۰۱۷، ۹۲)؛ بر همین اساس، وجود سیاست‌های کلان آموزشی و برنامه‌های ملی در جهت توسعه و سودمندسازی درس تربیت‌بدنی در مدارس لازم و ضروری است (نسترن‌بروجنی، نسترن بروجنی و هنری، ۲۰۱۶، ۸۵). در این راستا، در سال ۱۳۹۹، وزارت آموزش و پرورش با الهام از آموزه‌های سند تحول بنیادین که هدف آن، تربیت نسلی سالم و شاداب است، پروژه کنترل وزن و چاقی دانش‌آموزان را با عنوان مخفف "کوچ"، با رویکرد ترویج سبک زندگی فعال و سالم دانش‌آموزان به کلیه مدارس ایران ابلاغ نمود تا با کمک عوامل و ذی‌نفعان این پروژه و حمایت نهادهای اجتماعی برحسب ظرفیت هر منطقه و با شعار دانش‌آموز سالم، مدرسه سالم، جامعه سالم

سالم، به اجرای این طرح در سه مرحله «درون‌دادی، فرایندی و برون‌دادی» اقدام شود (برنامه عملیاتی طرح کوچ، ۲۰۲۰، ۳). این پروژه با هدف کلی افزایش دانش و بهبود نگرش دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها در خصوص ورزش و فعالیت‌بدنی و نیز کمک به دانش‌آموزان در مدیریت وزن خویش و داشتن سبک زندگی سالم و فعال در طول سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ اجرا شد و یکی از مهم‌ترین اهداف اختصاصی آن کاهش ۳ درصدی تعداد دانش‌آموزان چاق و دارای اضافه‌وزن می‌باشد که برای تحقق این هدف ساختار تشکیلاتی عوامل اجرایی دخیل در طرح فوق در سطوح ستادی، استانی، منطقه‌ای و مدرسه‌ای به شرح شکل ۱ پیش‌بینی شد:

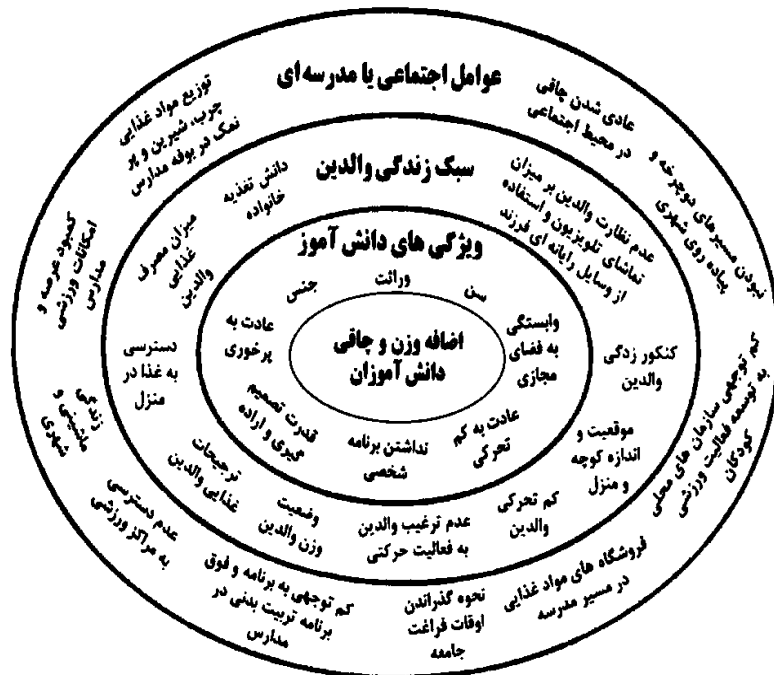

شکل ۱- نمودار تشکیلاتی طرح ملی کنترل وزن و چاقی دانش‌آموزان (منبع: برنامه عملیاتی طرح کوچ، ۲۰۲۰، ۷)

Figure 1- Organizational chart of the national student weight and obesity control plan
(Source: KOCH Operational Plan, 2020, 7)

همان‌طور که نمودار تشکیلاتی پروژه (شکل ۱) نیز نشان می‌دهد لازم است در جهت تحقق اهداف، همکاری و هماهنگی بین عوامل اجرایی و تشکیل شورای اجرای پروژه به عمل آید و هرگونه اقدام مقتضی در جهت تسهیل روند و افزایش اثربخشی طرح از طریق بکارگیری منابع مادی و نیروی انسانی انجام شود. بر اساس اطلاعات شکل ۲ نیز باید اذعان نمود که نمی‌توان چاقی و اضافه‌وزن را نتیجه انتخاب آگاهانه سبک زندگی

کودکان و نوجوانان دانش آموز دانست، بلکه عوامل زمینه‌ای و محیطی در جامعه، مدرسه و منزل و همچنین عادات رفتاری، نوع تغذیه و سبک زندگی والدین تأثیرات تعیین کننده‌ای در ایجاد اضافه‌وزن و چاقی دارد که بایستی در پروژه کنترل وزن و چاقی توجه ویژه نمود (برنامه عملیاتی طرح کوچ، ۲۰۲۰، ۵).

شکل ۲- عوامل مؤثر و زمینه‌ساز اضافه‌وزن و چاقی در دانش آموز (برنامه عملیاتی طرح کوچ، ۲۰۲۰، ۵)

Figure 2 - Effective and predisposing factors of overweight and obesity in students (Koch Operational Plan, 2020, 5)

با توجه به اینکه نقشه طرح کوچ جهت‌دهنده کلیه فعالیت‌های نظام آموزش و پرورش ایران برای کنترل وزن و چاقی دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است، اطمینان از حرکت درست بر اساس اهداف تعیین شده از دغدغه‌های سیاست‌گذاران نظام آموزش و پرورش کشور می‌باشد. با این حال، همانند هر پروژه دیگری، این طرح نیز در مسیر اجرا با مسائل و مشکلاتی روبه‌رو بوده است و البته برنامه‌ریزی آن نیز به استناد شواهد میدانی دارای نقاط قوت و ضعف می‌باشد که ضروری است این مشکلات بر اساس روش‌های علمی و اصولی، به موقع شناسایی و مشکل‌گشایی شوند. همچنین، با توجه به اینکه زمان زیادی از اجرای طرح کوچ در مدارس نمی‌گذرد، این طرح کمتر مورد توجه پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت و آموزش تربیت‌بدنی

قرار گرفته است و لذا پژوهش‌ها در خصوص آن اندک است؛ اما برخی پژوهش‌ها در طرح‌های مشابه وجود دارد.

جردن^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود به مشکلات اجرای برنامه‌ها و طرح‌های سلامت در مدارس اشاره نموده و اذعان می‌کنند، فراتر از مزایای آموزشی، مدارس برای ترویج سلامت مهم هستند، بنابراین انسجام بین سیاست‌ها، ساختارها و سیستم‌ها، منابع انسانی و شیوه‌های هر مدرسه برای پیشبرد نتایج تحصیلی و سلامتی لازم است. آسیو و بایوسا^۲ (۲۰۲۱) در یک مطالعه کیفی چالش‌های آموزش از راه دور مدارس را در زمان شیوع بیماری کرونا بررسی کرده و به این نتایج دست یافته‌اند که مدارس هنوز آمادگی اجرای طرح آموزش مجازی را ندارند. برای چالش‌های درک شده، اتصال به اینترنت نگرانی اصلی است. چالش‌های دیگر شامل آماده‌سازی، شایستگی‌ها، بودجه و دستگاه‌های آموزش از راه دور می‌باشد. همچنین آریتا، والرپا و بلن^۳ (۲۰۲۱) با هدف شناسایی مسائل و نگرانی‌های تجربه شده توسط دانش‌آموزان در یادگیری آنلاین و مداخلات ارائه شده توسط مشاوران نشان دادند که مسائل مربوط به سلامت روان، احساس انزوا، نیازهای حجم و اتصال ناپایدار اینترنت از دغدغه‌های دانش‌آموزان بوده است. در تحقیق آن‌ها، مشاوره فردی و گروهی، ارتباط با والدین، همکاری نزدیک‌تر با مشاوران کلاس، معلمان و مدیران دانشگاهی، تقویت دوره آموزشی و راهنمایی و انجام فعالیت‌های بهداشت روانی پیشنهاد شد. در پژوهشی دیگر واندی، دما و چویل^۴ (۲۰۲۱) در یک مطالعه ترکیبی بین ۲۰۰ دانش‌آموز فیلیپینی نشان دادند که هزینه اینترنت برای دانش‌آموزان مورد مطالعه بسیار گران است و معلمان به دانش و مهارت کافی برای مدیریت کلاس‌های آنلاین مجهز نیستند. این مطالعه همچنین نشان داد که حدود ۷۰ درصد از شرکت‌کنندگان گوشی هوشمند، لپ‌تاپ شخصی برای شرکت در کلاس‌های آنلاین ندارند. بنابراین این پژوهش بر توانمندسازی معلمان به دانش نرم‌افزاری و کاهش هزینه‌های اینترنت برای دانش‌آموزان تأکید می‌کند.

چارقچیان خراسانی، پیمان و یعقوبی (۲۰۱۹) در خصوص چالش‌های طرح مدارس مروج سلامت چنین ابراز می‌کنند که عدم تخصیص اعتبار لازم به مدارس موجب دلسردی مدیران از اجرای طرح‌های مربوطه شده و در نتیجه باعث کنار گذاشتن آن‌ها می‌شود. در طرح مدارس مروج سلامت، برخی مدارس کمتر برخوردار با کمبود امکانات و تجهیزات یا عدم دسترسی به آن‌ها روبه‌رو بودند؛ همچنین، برخی مدارس ایران نیز از لحاظ شرایط فیزیکی و بهداشت محیط مدرسه وضعیت مطلوب و استاندارد نداشتند که هدف

1. Jourdan
2. Asio and Bayucca
3. Arrieta, Valeria and Belen
4. Wangdi, Dema and Chogyel

مدارس مروج سلامت به طور کامل تحقق پیدا نکرد. در خصوص طرح کوچ نیز به استناد شواهد میدانی، اجرای آن با چالش‌هایی مشابه با سایر طرح‌های آموزش و پرورش همچون طرح مدارس مروج سلامت مواجه بوده است، اما به جهت ماهیت متفاوت و جدید آن نسبت به طرح‌های قبلی لزوم شناسایی جامع مسائل، مشکلات و چالش‌های اجرایی آن احساس می‌شود. از این رو سوال اصلی پژوهش حاضر این است که از زمان شروع اجرای طرح ملی کوچ چه نوع مسائل، مشکلات و چالش‌هایی پیش روی مجریان و برنامه‌ریزان این طرح در سطوح مختلف وجود داشته است؟ برای پاسخ به این پرسش در قالب یک مطالعه کیفی در شهر تبریز نظرات و ادراکات مجریان طرح کوچ در سطوح مختلف اجرایی آن (بر اساس نمودار تشکیلاتی) مورد مطالعه واقع شد تا با انعکاس نتایج این پژوهش به دست اندرکاران و تصمیم‌گیران طرح در وزارت آموزش و پرورش زمینه ترمیم نقاط ضعف و بهبود نقاط قوت آن فراهم شود؛ زیرا اجرای موفقیت آمیز هر پروژه‌ای منوط بر نظارت دقیق جهت شناسایی مسائل و مشکلات و برنامه‌ریزی برای حل مسائل شناسایی شده خواهد بود؛ و با شناخت چالش‌های این طرح می‌توان به صورت اصولی راه‌حل‌های از میان برداشتن مسائل و مشکلات را نیز شناسایی و مسیر ادامه اجرای طرح را هموار ساخت.

روش پژوهش

پژوهش کیفی حاضر از نوع تحلیل محتوای عرفی می‌باشد که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شده است. فرایند جمع‌آوری داده‌ها در طول ماه‌های اردیبهشت، خرداد و تیر سال ۱۴۰۰ انجام شد. مشارکت کنندگان پژوهش، مجریان طرح کوچ (کارشناس مسئولان تربیت بدنی، مدیران مدارس، معاونین اجرایی- و پرورشی مدارس، معلمان تربیت بدنی نواحی پنج‌گانه آموزش و پرورش تبریز و نیز رابطین طرح کوچ در استان آذربایجان شرقی) در شهر تبریز بودند که با رویکرد هدفمند ملاک‌مدار، ۱۹ نفر از آن‌ها انتخاب شده و در پژوهش شرکت نمودند. سعی شد از دست اندرکاران و مجریان طرح کوچ، بر اساس سطوح مختلف نمودار تشکیلاتی طرح، افراد مطلع از موضوع پژوهش انتخاب و وارد فرآیند پژوهش شوند. همچنین به منظور حفظ تنوع در نمونه‌گیری تلاش شد تا حد امکان از گروه‌های مختلف عوامل اجرایی در تحقیق استفاده شود. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و با طرح پرسش باز در بازه ۲۳ تا ۷۸ دقیقه انجام شد به دلیل شرایط و محدودیت‌های ناشی از همه‌گیری بیماری کرونا، ۱۵ مصاحبه به شکل تلفنی و با اعلام علاقه‌مندی برخی از شرکت کنندگان، ۴ مصاحبه به شکل حضوری در مکانی مناسب و با رعایت پروتکل‌های بهداشتی در مدرسه انجام شد. روش مصاحبه به این شکل بود که ابتدا سوالات مصاحبه یک هفته تا ۱۰ روز قبل، در اختیار مشارکت کنندگان قرار گرفته و برای زمان مصاحبه هماهنگی‌های لازم صورت می‌گرفت تا در شرایط عادی و بدون دغدغه فکری و ذهنی به سوالات پاسخ

دهد. در مصاحبه شانزدهم فرایند جمع‌آوری داده‌ها به اشباع نظری رسید اما محقق برای اطمینان بیشتر همچنان مصاحبه را ادامه داد که در نهایت در مصاحبه نوزدهم فرایند جمع‌آوری داده‌ها خاتمه یافت. به منظور تحلیل و بررسی دقیق، مصاحبه‌ها با کسب اجازه شرکت‌کننده‌های پژوهش ضبط شد. بعد از پایان هر مصاحبه، محتوای آن‌ها به صورت کامل تایپ و کدگذاری باز (اولیه) داده‌ها به منظور استخراج مفاهیم اولیه (زیرمقوله‌ها) انجام شد. همچنین، متن تمامی مصاحبه‌ها جهت تأیید به مصاحبه‌شونده‌ها ارسال شد. در مرحله‌ی بعدی کدهای استخراجی مجدداً بازنگری و با متن مقایسه شد. پس از انجام همه مصاحبه‌ها و استخراج کدهای اولیه، اقدام به کدگذاری محوری و استخراج مفاهیم و سپس ترکیب مفاهیم، مقوله‌بندی و انتخاب تم شد. مشارکت پیوسته پژوهشگر در روند جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها، ارجاع متن مکتوب مصاحبه‌ها به مشارکت‌کننده‌ها و اخذ تأیید آن‌ها، بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار در رابطه با موضوع پژوهش و نیز روش تحقیق کیفی، به عنوان روش‌های تأیید قابلیت اعتماد در این پژوهش بودند.

یافته‌ها

در مجموع ۱۹ نفر از عوامل اجرایی مرتبط با طرح کوچ در شهر تبریز در این پژوهش شرکت کرده و مسائل و مشکلاتی را که در زمینه اجرای پروژه وجود داشت بیان نمودند. برخی از مشخصات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- مشخصات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش

Table 1- Demographic characteristics of the research participants

شماره مصاحبه‌شونده	تعداد کدهای استخراج شده	تحصیلات	رشته	پست سازمانی	سن (سال)	سابقه خدمت
شماره ۱	۴۵	فوق لیسانس	مدیریت ورزشی	دبیر	۴۳	۱۸
شماره ۲	۴۵	فوق لیسانس	مدیریت راهبردی در	دبیر	۴۳	۲۰
شماره ۳	۱۹	دکتر	فیزیولوژی ورزشی	دبیر	۳۴	۵
شماره ۴	۳۵	لیسانس	تربیت بدنی	دبیر	۴۲	۲۲
شماره ۵	۲۸	لیسانس	تربیت بدنی	دبیر	۴۳	۲۰
شماره ۶	۳۱	لیسانس	علوم تجربی	معاون اجرایی	۴۳	۲۳
شماره ۷	۶۹	لیسانس	تربیت بدنی	نیروی ستادی	۴۵	۲۵

ادامه جدول ۱- مشخصات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش

شماره مصاحبه‌شونده	تعداد کدهای استخراج شده	تحصیلات	رشته	پست سازمانی	سن (سال)	سابقه خدمت
شماره ۸	۲۲	لیسانس	برنامه ریزی آموزشی	مدیر	۴۴	۱۸
شماره ۹	۲۹	فوق لیسانس	زبان انگلیسی	معاون اجرایی	۳۷	۱۷
شماره ۱۰	۱۹	لیسانس	راهنمایی و مشاوره	معاون پرورشی	۴۹	۲۹
شماره ۱۱	۳۳	لیسانس	ادبیات فارسی	مدیر	۴۶	۲۹
شماره ۱۲	۲۹	لیسانس	ریاضیات	معاون اجرایی	۵۰	۲۴
شماره ۱۳	۱۹	فوق لیسانس	تحقیقات آموزشی	معاون اجرایی	۴۲	۱۶
شماره ۱۴	۳۴	فوق لیسانس	علوم تربیتی	معاون پرورشی	۵۰	۲۸
شماره ۱۵	۷۶	فوق لیسانس	تربیت بدنی	نیروی ستادی	۴۵	۲۶
شماره ۱۶	۲۰	فوق لیسانس	مدیریت ورزشی	نیروی ستادی	۴۹	۲۱
شماره ۱۷	۲۰	فوق لیسانس	مدیریت ورزشی	نیروی ستادی	۵۰	۱۱
شماره ۱۸	۳۹	دکتر	فیزیولوژی ورزشی	نیروی ستادی	۴۷	۱۰
شماره ۱۹	۲۱	فوق لیسانس	مدیریت ورزشی	دبیر	۳۵	۱۶

در مرحله کدگذاری باز، ۶۱۱ واحد معنایی در خصوص چالش‌های اجرای طرح کوچ استخراج شد که پس از بررسی و تجمیع کدهای تکراری، ۸۶ کد اولیه (زیرمقوله) در مرحله کدگذاری محوری، در قالب ۱۷ مقوله و ۵ تم اصلی دسته‌بندی شدند (جدول ۲).

جدول ۲- کدگذاری باز و محوری داده‌ها

Table 2 - Open and axial coding of the data

تم	مقوله	کد اولیه (زیرمقوله)
عدم همراهی خانواده‌ها	نگرش منفی خانواده	عدم استقبال برخی خانواده‌ها از طرح کوچ/ نگرش معترضانه به طرح از طرف اولیا و دانش‌آموز/ نگرش مداخله‌ای به طرح/ اعتقاد به دخالت آموزش و پرورش در مسائل خصوصی و فردی
عدم همراهی خانواده‌ها	پایگاه اقتصادی ضعیف خانواده	وابستگی طرح به امکانات خانواده‌ها / تورم ناگهانی و افزایش قیمت‌ها / مشکلات اقتصادی و سوء تغذیه خانواده‌ها/ عدم وجود ترازو و قدسنج در اکثر خانه‌ها / معادل‌سازی ارزش غذایی با جایگزینی مواد غذایی ارزان قیمت / عدم توانایی تأمین ابزار استفاده از بستر مجازی / فقر امکانات اتصالی برای برخی دانش‌آموزان
	مشغله اولیا	گرفتاری‌های روزمره اولیا و عدم توجه به طرح/ توجه به سایر دروس و بی توجهی به درس تربیت بدنی(کوچ)/ عدم نظارت کافی بر روند اجرای تکالیف کوچ در خانه/ عدم توجه به بازخورد معلم/ همراهی کم‌رنگ اولیا پا به پای دانش‌آموز در منزل

ادامه جدول ۲- کدگذاری باز و محوری داده‌ها
Table 2 - Open and axial coding of the data

تم	مقوله	کد اولیه (زیرمقوله)
بی رغبتی دانش آموز	شخصیت درون‌گرایی دانش آموز مقاومت در برابر تغییر دانش آموز	داشتن وزن رؤیایی نه استاندارد/ خجالت از وزن زیاد و عدم اعلام آن / ترس از لوده‌گی و مسخره شدن از طرف همسالان/ اعلام وزن غیرواقعی و سوری از طرف دانش‌آموزان/ غرور نوجوانی و کتمان وزن واقعی شخصی بودن مسأله قد و وزن/ ترجیح و رضایت از تیپ بدنی فعلی/ عدم انجام تکالیف / ارائه اطلاعات نادرست نگاه تمسخرآمیز به طرح از طرف برخی دانش‌آموزان / تمایل به بی‌حرکتی یا کم تحرکی
نگرش منفی مجریان	مقبولیت کم طرح از جانب مجریان توزیع نامناسب وظایف و اختیارات	فاقد کفایت لازم در بستر مجازی/ توجه به کمی‌سازی تا کیفیت/ نگاه بخشنامه‌ای به طرح کوچ/ مستندسازی و رفع تکلیف / عدم وجود برنامه لازم پس از خاتمه طرح افزایش حجم کار / وقت‌گیر بودن فرایند ثبت اطلاعات / جابجایی وظایف و نقش‌ها در طرح/ تحمیل همه‌ی وظایف طرح بر عهده واحد تربیت‌بدنی ادارات/ تحمیل اکثر وظایف بر دوش معلمان تربیت‌بدنی مدارس
زیرساختار نامتناسب	کمبود نیروی انسانی حجم بالای دانش آموز سیستم ثبت اطلاعات ناکارآمد ضعف بستر آموزش مجازی منابع مالی محدود	آمار زیاد دانش‌آموزان / ارجاع بخشنامه‌ها به یک نفر / کمبود نیروی انسانی کاربرد و ماهر/ کمبود نیروی ثبت اطلاعات / کمبود نیروی متخصص تغذیه وقت گیر بودن فرایند حضور و غیاب/ دشواری روند بررسی تکالیف طرح کوچ و ارائه بازخورد/ کمبود زمان و صرف وقت اضافه برای جبران فعالیت‌های درسی خارج از تایم آموزشی حذف اطلاعات آزمایشی/ قطع و وصلی مکرر اینترنت / دشواری فرایند ثبت اطلاعات / عدم رؤیت اطلاعات کل دانش‌آموزان یک کلاس یا مدرسه به شکل پیوسته/ ضعف سیستم سناد عدم دسترسی برخی دانش‌آموزان به فضای مجازی / خطای مکرر شبکه‌ی شاد / قطع و وصلی اینترنت / عدم آشنایی کامل دانش‌آموزان و مجریان به آموزش در فضای مجازی عدم تخصیص بودجه به همه مدارس / عدم تأمین حقوق و مزایای مجریان / عدم جبران خدمات مجریان طرح/ عدم حمایت مالی از خانواده‌های بی‌بضاعت/ عدم حمایت مالی و دلسردی مدیران نسبت به تداوم طرح

ادامه جدول ۲- کدگذاری باز و محوری داده‌ها
Table 2 - Open and axial coding of the data

تم	مقوله	کد اولیه (زیر مقوله)
	پایه‌سازی ضعیف برنامه عملیاتی	عدم ارسال بموقع دستورالعمل اجرای طرح کوچ/ عدم دسترسی سریع به اطلاعات طرح کوچ توسط مجریان / عدم برگزاری جلسات هماهنگی میان کادر مدرسه/ عدم توجه بموقع مجریان/ عدم تشکیل جلسات شورای طرح کوچ در مدارس/ عدم بازخورد به مجریان نسبت به عملکردشان در طرح/ عدم توجه به نتایج در عمل/ عدم نظارت و پیگیری کافی نسبت به روند اجرای طرح/ عدم پوشش طرح برای دانش‌آموزان دارای شرایط خاص جسمی و روحی/ رها شدن دانش‌آموز پس از اتمام طرح
مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف	ناکارآمدی تعاملات درون‌بخشی و برون‌بخشی	استفاده بسیار محدود از مرکز بهداشت محله/ عدم پذیرش دانش‌آموزان در شرایط کرونایی توسط مرکز بهداشت اکثر نواحی/ عدم استفاده از ظرفیت سایر ارگان‌های دولتی به غیر از بهداشت مطابق با خود طرح / عدم استفاده یا استفاده محدود از ظرفیت انجمن اولیاء مدارس در ترویج کنترل وزن/ عدم بهره‌برداری از ظرفیت معاونت پرورشی و آموزشی ادارات نواحی/ عدم اطلاع رسانی بموقع در جهت شرکت در جلسات تخصصی، در شرایط محاذی،
	عدم توانمندسازی مجریان	برگزاری دوره‌های آموزشی محدود برای مجریان طرح / عدم آموزش کامل به مجریان طرح / عدم توجه کامل کادر مدرسه نسبت به وظایف خود / عدم الزام مجریان به شرکت در جلسات آموزشی
	عدم اطمینان‌های محیطی	بیماری کرونا/ اختلال سراسری شبکه شاد/ برگزاری برنامه‌های فوق‌العاده/ قطع برق

بر اساس داده‌های مندرج در جدول ۲، پنج تم یا چالش اصلی مرتبط با اجرای طرح کوچ به انضمام مقوله‌های متناظر آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

۱. عدم همراهی اولیا

اولین چالش اصلی شناسایی شده در خصوص اجرای طرح کوچ به خانواده‌ی دانش‌آموزان و عدم همراهی آن‌ها با فرایند اجرای طرح و مجریان آن مربوط بود. بر اساس دستورالعمل اجرایی طرح کوچ، نظارت بر تکالیف دانش‌آموز در خانه (در شرایط کرونایی) می‌بایست از طرف اولیا انجام و تأیید شود؛ یافته‌ها نشان داد که اولیا به دلایل ذیل همراه و ناظر عملکرد دانش‌آموز نبودند:

نگرش منفی خانواده‌ها؛ برخی خانواده‌ها دیدگاه منفی نسبت به طرح داشتند و آن‌را دخالت در مسائل خصوصی خود می‌پنداشتند؛ شرکت‌کننده شماره ۱۴ در این‌باره بیان می‌کند: «بارها از طرف دانش‌آموزان و ارتباط با اولیا دریافتیم که، این برنامه غذایی یا تشویق به ورزش در خانه می‌کردیم، با مقاومت اولیا همراه بود؛ اونا می‌گفتند آخه این دیگه چطور طرحیه ما اصلاً دوست داریم وزنمون این شکلی باشه، نمی‌خوام توده بدنیم تغییر کنه».

پایگاه اقتصادی ضعیف خانواده‌ها چالش دیگر مرتبط با اولیا و خانواده‌ها بود؛ طبق یافته‌ها، بسیاری از خانواده‌ها این گلایه را داشتند که برنامه غذایی پیشنهادی از سوی مجریان طرح سخت است و آن‌ها آنقدر توان مالی ندارند که با این گرانی‌ها همه آنچه را که مطرح می‌شود تأمین نمایند. شرکت‌کننده شماره ۶ در این ارتباط بیان کرد: «*بارها از طرف اولیا با ما تماس گرفتن و گفتن انگار آموزش و پرورش از گرانی و تورم خبر نداره که برنامه غذایی می‌ده و اکه نتونیم تأمین کنیم بچمون سرخورده می‌شه ما در حد توانمون می‌تونیم انجام بدیم نه همه رو*». یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۵ که می‌گوید: «*به دلیل گرانی اقلام ضروری خانواده‌ها و کوچک شدن سفره مردم تا جایکه امکان داشت مواد غذایی ارزان قیمت را که معادل ارزش غذایی مثلاً آجیل یا گوشت و غیره است معرفی می‌کردم تا خانواده‌ها تحت فشار نباشند*»، اشاره به وضعیت اقتصادی ضعیف خانواده‌ها اشاره شده است. در مورد سنجش توده بدنی که نیاز به ترازو و قدسنج بود، برخی خانواده‌ها وسع مالی لازم برای تهیه این اقلام را نداشتند و بعضاً بخاطر شرایط کرونایی به بهداشت محل هم مراجعه نمی‌کردند. لذا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱ چنین آمده است: «*نظور که استنباط کردم بعضی دانش‌آموزان حتی ترازو نداشتن خود را وزن کنند برای ما بصورت ماهانه یا دوهفته ای*».

چالش دیگری که از طرف اولیا متوجه طرح کوچ بود **مشغله اولیا** ذکر شده است. برخی خانواده‌ها به دلیل مشغله زیاد و کار بیرون از خانه اصلاً وقت رسیدگی به فعالیت ورزشی دانش‌آموز را نداشتند؛ اظهارات شرکت‌کننده شماره ۳ در خصوص نقل برخی از دانش‌آموزان وی بیان شده است: «*خانم این تکالیفی که شما می‌گین اولیا امضا کنه پدر یا مادر من از صبح سرکارند و من باید خودم انجام بدم کسی نیست که باهام ورزش کنه یا برام نظارت کنه*». یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۹ در جمع‌آوری اطلاعات آمده است: «*بارها تماس گرفتیم، پیام دادیم گفتیم اولیای محترم این اطلاعات نادرست را که دادین اصلاح کنید و یا دوباره قد و وزن فرزند خود را بسنجید و ارسال کنید با بی‌تفاوتی مواجه شدیم*». یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱۹ اینگونه آمده است: «*به قدری جمع‌آوری اطلاعات طول کشید و خسته‌کننده بود پیام می‌دادیم دانش‌آموز توجه نمی‌کرد اولیا دقت نظر نداشت تو جلسات توجیهی شرکت نمی‌کرد ما هم که دسترسی به دانش‌آموز نداشتیم مشکلاتی از این قبیل بود*».

۲. بی‌رغبتی دانش‌آموز

دومین دسته از چالش‌های اجرای طرح کوچ مربوط به دانش‌آموزان بود و بر این اساس مجریان طرح کوچ اشاره می‌کردند که برخی دانش‌آموزان به دلیل غرور دوره نوجوانی و داشتن **شخصیت درونگرا**، وزن و قد

واقعی خود را اظهار نمی‌کردند و احتمال کتمان واقعیت وجود داشت؛ در این رابطه شرکت‌کننده شماره ۷ می‌گوید «بعضی وقت‌ها دانش‌آموزان دوره نوجوانی بودند مثلاً به دروغ فرض کنیم ۱۵ کیلو اضافه‌وزن داشت و چون خجالت می‌کشید و می‌خواست مثلاً وزن واقعی‌شو نگه، به دروغ می‌گفت که وزنم اینجوریه؛ اکثر بچه‌ها قدشان را بلند می‌گفتند، آنچه که در رؤیاشون بود خیلی دوست دارند قد بلندی داشته باشند و وزنشون رو کم، به این شکل بود».

چالش دیگر مقاومت دانش‌آموزان در برابر تغییر و کنترل وزن و یا به نوعی عدم پذیرش فرهنگ کنترل وزن بود که در ارسال تکالیف و اجرای آن سستی می‌کردند و یا عمداً انجام نمی‌دادند و آنرا مسخره می‌دانستند. در این زمینه شرکت‌کننده شماره ۱۰ می‌گوید: «دانش‌آموزان یک عده فرم‌ها رو برحسب توضیحاتی که دادیم پر می‌کردند به سلیقه خودشان؛ نه اینکه دانش‌آموز بشینه مثلاً هر روز نیم ساعت، یک ساعت، دو ساعت ورزش بکنه یا تغذیه را مدنظر کوچ بود اینکه پرهیز کنه یا اونارو بخوره، نخوره، انجام نده یک حالت مسخره‌مانندی در بین دانش‌آموزان بود» و یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱۰ که گفته‌ی دانش‌آموزان را نقل کرده است «آخه خانم قد و وزن من یک مسأله خصوصیه اصلاً به مدرسه چه که من چی بخورم یا نخورم من اصلاً به این شکلی تیپ بدنمو دوست دارم»، مقاومت در برابر تغییر و اصلاح سبک زندگی برخی دانش‌آموزان درک شده است. شرکت‌کننده شماره ۱۳ نیز در این زمینه می‌گوید: «یکی از مشکلاتی که داشتیم بیشتر دانش‌آموزان چون امکانات سنجش قد و وزن تو خونه ندارن و به هر علت به بهداشت هم مراجعه نمی‌کردند متأسفانه آمار غلط و الکی به ما میدن؛ بارها متوجه اطلاعات نادرست دانش‌آموزان شدم چیزی که واقعاً نمیدونم چی باید بگم! شاید بشه گفت تو فاصله ثبت اطلاعات دور اول و دوم تغییر وزن حالا اونم درست باشه، طبیعیه؛ ولی تغییر قد آنهم کوچکت‌تر بشه کاملاً غیرمنطقی است» که اظهارات حاکی از شخصیت خاص برخی از دانش‌آموزان در ارائه‌ی اطلاعات نادرست به مجریان طرح می‌باشد.

همچنین دلیل عدم همکاری برخی از دانش‌آموزان سطح سواد بدنی پایین ذکر شده است که در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۵ قابل درک است که از گفته‌های دانش‌آموزان نقل می‌کند: «خانم من اصلاً علاقه‌ای به ورزش‌هایی که می‌گین ندارم ما مجبوریم انجام بدیم تا توده بدنمون عددی که می‌گین باشه؟» این‌گونه اظهارات دانش‌آموزان که شرکت‌کننده‌ها به آن‌ها اشاره کرده‌اند به سطح سواد بدنی پایین دانش‌آموزان دلالت دارد. در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱۹ نیز که نقل نظر دانش‌آموزانش می‌باشد بیان شده است: «آخه چه فایده داره این تمرینات، ما اصلاً خانوادگی تیپ بدنی چاق رو می‌پسندیم و برای چه باید این فرم

ها رو پرکنیم بفرستیم»، و این گفته دانش‌آموز توجیه او در عدم اجرا و همکاری با طرح به واسطه سطح سواد بدنی پایین می‌باشد.

۳. نگرش منفی مجریان

بخش دیگری از مسائل و مشکلات اجرای طرح کوچ به عوامل اجرایی طرح در سطوح مختلف آن مربوط می‌شد که در این زمینه دو مقوله‌ی زیر شناسایی شد:

مقبولیت کم طرح: علی‌رغم اینکه بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش اعتقاد داشتند که طرح کوچ بستر مناسبی برای پیشگیری از چاقی و کنترل وزن است اما اجرای این طرح همزمان با بیماری کووید ۱۹ و همه‌گیری این بیماری باعث تعطیلی مدارس و برگزاری مدارس در بستر شبکه شاد به شکل فضای مجازی بود که نگرش و رضایت نسبی مجریان طرح به ویژه معلمان را کاهش می‌داد؛ زیرا آنها اطلاعات مورد نیاز طرح کوچ را به صورت خوداظهاری دریافت کرده بودند و این سبک جمع‌آوری داده‌ها در بستر فضای مجازی در برخی از مجریان نگرش منفی نسبت به طرح ایجاد کرده بود. لذا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱۹ چنین آمده است «بسیاری از دانش‌آموزان امکانات سنجش تو خونه رو ندارند و نمی‌دونم چی بگم بخدا تو این فضای مجازی اطلاعات دانش آموز رو می‌خواهیم از خودش، یه عددهایی رو می‌ده، می‌گم مجدد بفرست هر بار یه اطلاعاتی می‌داد کاش این طرح می‌موند برای شرایط حضوری». شرکت‌کننده شماره ۲ نیز در این زمینه گفته است: «ما نمی‌دونستیم در شرایط فضای مجازی دانش‌آموز قد و وزن واقعی خود را گفته است یا فرمالیته بود؟». چنین به نظر می‌آید که در اجرای طرح کوچ هماهنگی‌های لازم با مراکز بهداشت محله‌ها برای سنجش قد و وزن دانش‌آموزان الزامی باشد اما یافته‌ها حکایت از آن دارد که بدلیل شیوع و گسترش ناگهانی بیماری کرونا، برخی مراکز بهداشت محله‌ها حاضر به پذیرش دانش‌آموزان و سنجش قد و وزن آن‌ها و ارائه‌ی خدمات نبوده‌اند که به نظر می‌رسد این امر نیز در نگرش مجریان نسبت به طرح تأثیر منفی داشته است؛ در این زمینه شرکت‌کننده شماره ۴ می‌گوید: «بهداشت هم سرشون بخاطر کرونا شلوغ بود و واقعاً هم نمی‌شه ایراد گرفت ولی بعداً به ما گفتن بچه‌ها را اینجا نفرستید تجمع می‌شه و خطرناکه» و این مسأله صحت اطلاعات دریافتی از خود دانش‌آموزان در بستر فضای مجازی را خدشه‌دار می‌کرد. اظهارات شرکت‌کننده شماره ۳ نیز که اظهار کرده بود: «هرچند این طرح، یه طرح خوب و کاربردی به منتها اصلاً فضای مجازی واسه‌ی اجرائش خوب نبود ما که دانش‌آموز رو نمی‌دیدیم که ببینیم به ما درست اطلاعات می‌ده یا نه؟ این واقعاً بعضی مواقع تحمل‌ناپذیر بود»، مؤید ایجاد نگاهی منفی نسبت به طرح و کاهش مقبولیت آن توسط مجریان بود.

توزیع نامناسب وظایف و اختیارات: برخی از شرکت‌کنندگان در پژوهش اعتقاد داشتند توزیع نامناسب وظایف و اختیارات سبب نگرش منفی برخی مجریان همچون دبیران ورزش نسبت به طرح شده بود. در همین زمینه گفته می‌شود با توجه به اینکه بعد از گذشت حدود یک ماه و نیم از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹، دستورالعمل اجرای طرح به دست کادر مدرسه و دبیران ورزش رسید و از همان ابتدا اکثر وظایف را بر دوش این دبیران نهادند؛ مطابق با دستورالعمل اجرایی طرح دبیران ورزش وظیفه‌ی ارائه‌ی مشاوره به دانش‌آموز را داشت اما به نوعی بیشتر وظایف و مسئولیت‌ها بر عهده‌ی این دبیران گذاشته شد که در نهایت موجب نارضایتی برخی از دبیران و ایجاد نگرش منفی در آن‌ها نسبت به این طرح شد. شرکت‌کننده‌ی شماره ۱۸ در این زمینه می‌گوید: «نگار هر بخشنامه‌ای که بنام تربیت‌بدنی می‌آورد کادر مدرسه توجهی نداشت یکسره ارجاع می‌دادن سمت معلمان تربیت‌بدنی، این باعث عدم هماهنگی و انجام بیشتر کارها توسط معلمان تربیت‌بدنی می‌شد؛ اعتراض هم می‌کردی فایده نداشت». نکته حائز اهمیت دیگر این است که علی‌رغم اینکه در طرح به صراحت اشاره و تأکید شده بود که از ظرفیت سایر دروس مثل بهداشت نیز برای اجرای این طرح استفاده شود اما به استناد اظهارات شرکت‌کنندگان در این پژوهش این‌گونه نبود و تنها از بستر درس تربیت‌بدنی برای اجرای این طرح استفاده شده بود. در ارتباط با توزیع نامناسب وظایف و اختیارات، بیشترین گلایه و شکایت را معاونین اجرایی مدارس داشتند چرا که مسئولیت ثبت اطلاعات برعهده آنها بود؛ در این زمینه شرکت‌کننده شماره ۱۴ اظهار کرد: «دشواری روند ثبت اطلاعات و وقت‌گیر بودن و کمبود نیروی انسانی در بخش ثبت اطلاعات و عدم کارایی سیستم سناد و قطع و وصلی‌های مکرر کار را بر ما سخت و پیچیده کرده است؛ کاش ظرفیت دیگری را برای ثبت اطلاعات قد و وزن دانش‌آموز در نظر می‌گرفتند»؛ یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۱۲ این‌گونه آمده است: «مدارسی که تعداد دانش‌آموز کم دارد در مقایسه با مدارسی که حجم بالای دانش‌آموز، مثلاً مدرسه ما که ۷۰۰ دانش‌آموز دارد با مدرسه دیگر که ۲۰۰ دانش‌آموز دارد، در ثبت اطلاعات این عادلانه نبود باید بستر مناسبی در نظر می‌گرفتند و یا برای ما نیروی کمکی لحاظ می‌کردند همکاران ما بسیار اذیت شدند». شرکت‌کننده شماره ۱۳ نیز گفت: «ما دو دور با حوصله نشستیم اطلاعات دانش‌آموز رو با این همه مشکلات سیستم ثبت کردیم نتیجه پس چی شد؟ چرا طرح اینطور بعد اردیبهشت ماه ناقص موند؟! تکلیف کنترل وزن دانش‌آموز چی شد؟! یعنی همه چیز قشنگ درست پیش رفت؟!». بنابراین از اظهارات شرکت‌کننده‌ها این‌گونه برداشت می‌شود که افزایش حجم کاری عوامل اجرایی، جابجایی وظایف و نقش‌ها و رها شدن دانش‌آموز پس از خاتمه طرح زمینه‌ساز بخشی از مقبولیت کم طرح و دیدگاه منفی مجریان نسبت به آن بود.

۴. زیرساختارهای نامناسب

چهارمین چالشی که در فرایند اجرای طرح کوچ وجود داشت عدم وجود زیرساختارهای مناسب در برخی از مناطق و یا در بخش‌هایی از فرایند اجرای طرح بود که خود این عامل مشتمل بر پنج مقوله یا چالش فرعی ذیل می‌باشد:

کمبود نیروی انسانی متخصص: هرچند اکثر معلمان تربیت‌بدنی نسبت به آرایه مشاوره به دانش‌آموز توانمند بودند ولی برخی معلمان شکایت داشتند که این فراتر از حیطه کاری ماست و بهتر بود این کار در کنار یک متخصص انجام می‌شد. شرکت‌کننده شماره ۱۱ بیان کرد: «بایستی وزارت (آموزش و پرورش)، کار مشاوره به دانش‌آموز را به معلمان تربیت‌بدنی بسپارد علی‌رغم اینکه آنها واحدهای درسی را گذرانده‌اند و توانمندی لازم را دارند کار مشاوره یک کار سخت و پیچیده‌ای است بنظرم برای هر مدرسه نیاز به متخصص تغذیه و مشاوره احساس می‌شود که در دسترس باشد و دانش‌آموزان با اطمینان از او سوال کنند».

حجم بالای دانش‌آموزان: اکثر معلمان تربیت‌بدنی از فرایند تدریس تا ارزشیابی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش‌آموز شکایت داشتند؛ چرا که حجم بالای دانش‌آموز در کلاس‌های درس و خارج از استانداردهای آموزشی روند تدریس را با مشکل مواجه می‌کرد؛ شرکت‌کننده ۴ اظهار می‌کند: «قدری تعداد دانش‌آموز در کلاس زیاد هست که کارمون نسبت به قبل چندین برابر شده، فرایند حضور - غیاب، تدریس، ارزشیابی تکالیف دانش‌آموز آن هم ۳۷ یا ۳۹ نفر در یک کلاس مجازی، این زنگ و زنگای بعد بعضاً می‌بینی تا نصف شب به سوالات بچه‌ها جواب می‌دم یا تکالیفشون رو بررسی می‌کنم، واقعاً کار سختیه، مخصوصاً تکالیف طرح کوچ که بعداً اضافه شد».

عدم کارایی سیستم ثبت اطلاعات: در زمینه ثبت اطلاعات دانش‌آموزان، معاونین اجرایی با مسائلی مواجه بودند. شرکت‌کننده شماره ۶ می‌گوید: «ما خودمون به اندازه کافی مشغله داریم و این ثبت اطلاعات آن هم نه یک نفر و دو نفر حجم بالای دانش‌آموز که برای هر دانش‌آموز باید یک صفحه تعریف شود، دوباره برگردیم به صفحه بعد خروجی بگیریم و روند ثبت اطلاعات وقت‌گیر و هم سیستم سناد برای این کار مناسب نبود»؛ این شرکت‌کننده همچنین اظهار کرد: «متأسفانه کارایی ضعیف سیستم سناد باعث حذف اطلاعات آزمایشی شد و این کار را برما دو برابر کرد».

ضعف بستر فضای مجازی: با توجه به اینکه فرایند تعلیم و تربیت در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در بستر فضای مجازی صورت گرفت، اکثریت جمعیت دانش‌آموزی یا دسترسی به شبکه شاد را نداشتند و یا دیر به شاد وصل شدند و یا اینکه با آموزش فضای مجازی آشنا نبودند و این بر فشار کاری عوامل اجرایی به

ویژه معلمان تربیت‌بدنی می‌افزود؛ بنابراین ضعف بستر فضای مجازی یکی از چالش‌های مهم مجریان طرح کوچ و نیز خانواده‌ها و دانش‌آموزان بوده است. شرکت‌کننده شماره ۱۹ می‌گوید: «مشکلات آموزش در فضای مجازی اینکه دانش‌آموزان هنوز برخی گوشی ندارند برخی شاد رو نصب نکرده بودند و دیر به کلاس ملحق شدند و این باعث دوباره کاری و تکرار مطالب قبلی می‌شد که حق کسی ضایع نشود. اصلاً ما نتوانستیم به موقع اطلاعات اولیه قد و وزن‌شان را بگیریم چون برخی‌ها واقعاً دیر وصل شدن و سنجش اولیه رو نداشتن». و یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۴ بیان شده است: «در آموزش از طریق شبکه شاد متوجه می‌شدم دانش‌آموزی نیست و برخی محتوای جلسات را از دست داده و می‌گفت شاد منو بیرون انداخته و چند روز است که هنوز نتوانستم وارد شوم».

محدودیت منابع مالی: یکی دیگر از مسائل مرتبط با زیرساختار، محدودیت منابع مالی و عدم تخصیص بودجه مناسب به مجریان طرح و مدارس بود. شرکت‌کننده شماره ۷ می‌گوید: «هیچ تأمین اعتبار مالی برای مدارس وجود نداشت و نمی‌گم که همه مدارس را مجهز به امکانات سنجش قد و وزن کردیم، به شکل محدود به برخی مدارس روستایی ترازو و قدسنج فرستادیم». شرکت‌کننده شماره ۹ عقیده دارد: «گر برای چنین طرح‌هایی پشتوانه مالی در نظر می‌گرفتند کار با دقت بیشتر و با انگیزه بهتر انجام می‌گرفت». در همین راستا، شرکت‌کننده شماره ۴ اظهار داشت: «کثر طرح‌هایی که به آموزش و پرورش میاد بعضاً فراتر از وظیفه شغلی هست و بدون پشتوانه مالی در اجرا؛ ما هم دوست داریم هدف تعلیم و تربیت پیش بره، متأسفانه این باعث دلسردی در اجرا میشه و طرح ابتر می‌مونه و مدیران هم زیاد توجه نمی‌کنند». به نظر می‌رسد در فرایند اجرای طرح اشاره‌ای به تشویق و پاداش مالی هیچ یک از مجریان نشده است؛ شرکت‌کننده شماره ۱۸ می‌گوید: «من تا اینجا هیچ تشویق مالی در خصوص کارم ندیده‌ام ولی ما همکارانی که عملکرد خوبی داشتند را برای أخذ تشویق به اداره معرفی کردیم اینکه حمایت مالی بشه اطلاعی ندارم». شرکت‌کننده شماره ۱۱ نیز اشاره کرده است: «هیچ حمایت مالی از خانواده‌های کم بضاعت در طرح انجام نشد تا اونا هم بتونن تو این شرایط سخت اقتصادی به هدف طرح برسن».

۵. مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف

بر اساس یافته‌های پژوهش پنجمین دسته از مجموعه چالش‌های اجرای طرح کوچ مشکلات و مسائل ناشی از مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف طرح بود که خود این عامل نیز مشتمل بر چهار مقوله می‌باشد که در ادامه تشریح شده است. برخی از شرکت‌کنندگان عقیده داشتند در سال منتهی به ابلاغ و اجرای طرح کوچ به مدارس کشور، با گذشت بیش از یک ماه از شروع سال تحصیلی دستورالعمل اجرایی طرح هنوز به دستشان نرسیده بوده و هیچکدام از کادر مدرسه با طرح و نحوه انجام و اجرای آن آشنا نبودند و نه معلمان

و نه کادر اجرایی نسبت به وظایف خود توجیه نشده بودند و این عامل باعث شد که جمع‌آوری و ثبت اطلاعات تا آخر آبان ماه با مقاومت روبه‌رو شود که در نهایت منجر به پیاده‌سازی ضعیف برنامه عملیاتی طرح در برخی مناطق و مدارس شد. در این زمینه شرکت‌کننده شماره ۱ می‌گوید: «کادر مدرسه اصلاً توجیه نشده بودند که طرح کوچ چی هست؟ و چی می‌خواد؟ و ما معلمان هم، چون بخشنامه دیر به دستمون رسید از همون لحظه اقدام کردیم» و یا شرکت‌کننده شماره ۳ اظهار می‌کند «می‌شه گفت کادر مدرسه کلیات طرح را آشنایی دارند و مثل طرح‌های دیگه به دنبال مستندسازی هستند ولی خطراتی که چاقی داره و فلسفه طرح را توجیه نیستند و برای چه باید به این طرح باید توجه شود و آن را اجرا کرد توجه لازم را ندارند و توجیه نشده‌اند». مسأله دیگری که وجود داشت این بود که به اعتقاد برخی از مصاحبه شونده‌گان پس از خاتمه طرح تلاش خاصی برای اعلام نتایج طرح صورت نگرفت. هر چند که بنا به گفته عوامل ستادی، طرح مذکور در مجموع به هدف خود که کاهش ۳ درصدی وزن دانش‌آموزان بود رسید، اما به نظر می‌رسد گزارش‌های مستند و رسمی از نتایج طرح به مدارس و خانواده‌ها ارائه نشده است. در این رابطه شرکت‌کننده شماره ۹ می‌گوید «پس چی شد نتایج این همه زحمتی که ما کشیدیم، اطلاعات دانش‌آموز رو ثبت کردیم، بازخورد دادیم؛ کنترل وزن و چاقی تو این بازه زمانی ۷ یا ۸ ماه تموم شد آخه یعنی چه؟». از همین گفته شرکت‌کننده می‌توان اینطور برداشت کرد که مدت کوتاه اجرای طرح نیز یکی از مسائل مورد توجه مجریان بوده است و به اعتقاد آنان طرح به صورت موقتی و برای بازه تحصیلی مهر ۱۳۹۹ تا اردیبهشت ۱۴۰۰ اجرا شد و بقیه موارد به عهده دانش‌آموز و اولیا بود. یکی دیگر از مسائل نیازمند توجه طرح و به نوعی یکی از نقایص طرح کوچ برحسب اظهارات شرکت‌کنندگان عدم پوشش همه جانبه دانش‌آموزان مثل دانش‌آموزان دارای بیماری خاص و شرایط ویژه جسمی بود. شرکت‌کننده شماره ۱۹ در این زمینه بیان می‌کند که دانش‌آموزان در بازخورد به آنها می‌گفتند «خانم من بیماری خاصی دارم من نمی‌تونم این تمرینات رو انجام بدم و یا فلان ماده غذایی رو بخورم و ما هم در چنین مواردی به دانش‌آموز رهنمود و یا پیشنهاد خاصی نداشتیم و توصیه می‌کردیم روش خود را دنبال کند تا متضرر نشود». مورد دیگر اینکه اکثر مصاحبه‌شونده‌گان به این نکته اذعان داشتند که در فرایند اجرای طرح نسبت به عملکرد خود بازخوردی دریافت نکردند. شرکت‌کننده شماره ۱ در این باره می‌گوید: «ما هیچ بازخوردی از طرف اداره، از طرف نهاد مربوطه ندیدیم فقط تأکیدشان این بود قد و وزن دانش‌آموزان را ارسال کنید تا تغییرات چگونه بوده من بازخوردی ندیده‌ام». برخی نیز عقیده داشتند دغدغه کادر مدرسه رساندن دانش‌آموز به وزن مطلوب و یا فراهم کردن زمینه لازم برای کاهش وزن دانش‌آموزان نبوده است، بلکه بعضاً نگاه بخشنامه ای و رفع تکلیف بود که در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۵ به آن اشاره شده است: «کادر مدارس نیز بدلیل شرایط مجازی سرشون شلوغ هست و فرصت زیادی ندارند فقط از ما ارسال اطلاعات را می‌خواهند که زود

مستندسازی کرده و به اداره بفرستند؛ اینکه دانش‌آموز متوجه شده یا کاهش وزن اتفاق افتاده یا نه زیاد توجه نمی‌کردند». مسأله بعدی در ارتباط با برنامه عملیاتی طرح، ضعف عملکرد برخی مدارس در تشکیل جلسات اطلاع‌رسانی به اولیا و عوامل دخیل دربارهٔ ضرورت طرح کوچ و عدم استفاده از ظرفیت انجمن اولیای مدرسه در مورد افزایش آگاهی به دانش‌آموز بود. در این خصوص شرکت‌کننده شماره ۳ چنین گفته است: «در مدرسه ما از هیچ ظرفیت درون مدرسه‌ای یا برون مدرسه‌ای استفاده نشده، همهٔ مشاوره‌ها را معلمان تربیت‌بدنی انجام دادند».

مسأله‌ی دیگر مرتبط با مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف اجرای طرح کوچ، ناکارآمدی تعاملات درون‌بخشی و بین‌بخشی و به عبارت دیگر عدم همکاری و هماهنگی مناسب بین واحدهای اجرایی و نیز همکاری ضعیف بسیاری از ارگان‌ها و نهادهای دولتی بود. هرچند که در طرح تأکید شده بود که از ظرفیت‌های محلی و منطقه‌ای در اجرای مؤثر طرح کوچ استفاده شود، به نظر چنین می‌آید که یا مسئولین توجه نکرده‌اند و یا به شکل محدود از ظرفیت‌های محلی و منطقه‌ای مثل مرکز بهداشت محله استفاده شده است. در همین ارتباط در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۵ چنین آمده است که «هرچند ما به دانش‌آموزان معرفی دادیم که بروند از طریق بهداشت، قد و وزن خود را بسنجند یا بهداشت سرش شلوغ بود قبول نمی‌کرد و یا بدلیل کرونا پذیرش نمی‌کرد و یا به شکل محدود در صورت امکان خدمات می‌داد». همچنین، بنا به نظر شرکت‌کنندهٔ شماره ۱۷ خلأ استفاده از رسانه ملی در زمینهٔ ترویج کنترل وزن و چاقی دانش‌آموز احساس می‌شد؛ این شرکت‌کننده اظهار کرد: «تبلیغات خیلی می‌تونست کمک کنه تا فرهنگ کنترل وزن به ویژه طرح کوچ خوب پیش بره، متأسفانه در روند اجرای طرح این خلأ وجود داشت که تلویزیون یا رادیو در خلال پخش برنامه‌های پر بازدید به ۲ یا ۳ دقیقه بیاد طرح کوچ رو تبلیغ کنه از کنترل وزن حرف بزنه که خیلی اثر می‌داشت که هم بچه‌ها و خانواده‌ها طرح رو پی‌گیر باشن و هم عوامل اجرایی».

بخش دیگری از چالش‌های اجرای طرح کوچ در بخش مدیریت و برنامه‌ریزی به عدم توانمندسازی مجریان مربوط می‌شود. شرکت‌کننده شماره ۱۰ در باب عدم توجیه کادر مدرسه نسبت به وظایف خود اینچنین بیان کرده است: «زیاد توجیه نشده بودیم؛ اداره برای ما جلساتی نگذاشته بود تا خوب توجیه بشیم، در حد اون نامه‌های معمولی، توضیحات مختصری در مدرسه داده شد که این کارها را باید انجام بدیم. بنابراین یکپارچگی در انجام وظایف نبود و این باعث می‌شد همهٔ کارها و وظایف به سمت معلم ورزش سوق داده شود». شرکت‌کننده شماره ۲ نیز چنین می‌گوید: «متأسفانه چون این طرح در زمان ایام کرونا به وجود اومد (ابلاغ و اجرا شد)، به اون صورت جلساتی بنارند، باهم هماهنگ کنند اینجوری نشد، می‌شه

گفت خیلیا قانع نشدند دستورالعمل‌ها چجوریه؛ حالا این کارهایی که گذاشتن که چه کسی چکار کنه زیاد توجیه نشدند متأسفانه همه کارها ریخت رو یه نفر، اینم بنظرم ضعفش بود».

یکی دیگر از چالش‌های مرتبط با مدیریت و برنامه‌ریزی عملیاتی طرح وجود **عدم اطمینان‌های محیطی** مثل همه‌گیری بیماری کووید ۱۹، اختلالات فضای مجازی و سامانه‌های تدریس، قطعی مکرر برق مناطق و یا مسائل مشابه بود. هرچند در ارسال بخشنامه طرح، به اجرای حضوری تأکید کرده بودند، اما کرونا یک عامل تهدیدکننده بزرگ و یک فاکتور اصلی عدم اطمینان محیطی محسوب می‌شد که علی‌رغم آگاهی و اذعان مجریان به اهمیت و ضرورت طرح، اما همه‌گیری بیماری کرونا و قرنطینه‌های مرتبط با آن و نیز آموزش در بستر مجازی دستیابی به اهداف طرح را به شدت تحت تأثیر قرار داد. در این زمینه شرکت‌کننده شماره ۱ می‌گوید: «محتوای آموزشی مرتبط به طرح و مواد تدریسی را آماده کرده بودم ولی صبح با اختلال سراسری شبکه شاد و عدم برگزاری کلاس‌ها مواجه شدم». در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۴ نیز چنین آمده است: «مدرسه ما اکثراً برای کارهای فوق‌العاده (فوق برنامه) باید پاسخگو باشه، من برنامه تدریس رو ردیف کرده بودم که کلاس مرا برای جشنواره شرکت دادند (اختصاص دادند) و مجبور به کلاس جبرانی شدم». در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۶ نیز چنین آمده است: «قطع و وصلی‌های مکرر برق، بعضاً اینترنت، باعث تأخیر در ثبت اطلاعات شد و چون تعداد زیاد بود مجبور شدم بسیاری از اطلاعات رو توی خونه ثبت کنم». یا در اظهارات شرکت‌کننده شماره ۵ اینگونه بیان شده است: «ما ساعت‌ها وقت می‌ذاریم برای تولید محتوا، قطع مکرر برق هم مشکلی مضاعف برامون شده، چندبار بخاطر برق محتوا رو از دست داده‌ام و دوباره کاری شده واسم، متأسفانه و یا بعضاً بارها متوجه شدم دانش‌آموزان از طریق دوستانشان پیام دادن خانم برقامون رفته، گوشیم شارژ نداره منو لطفاً غایب نزنین».

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر تلاش شده است تا چالش‌های مربوط به روند اجرای طرح کنترل وزن و چاقی (کوچ) مدارس نواحی پنجگانه تبریز از دیدگاه مجریان شناسایی شوند. اولین گام در شناسایی چالش‌ها و موانع اجرای طرح کوچ در شرایط مجازی **عدم همراهی خانواده‌ها** بود؛ از الزامات اجرایی طرح کوچ، همراهی مستمر خانواده در کنار دانش‌آموز از مرحله سنجش قد و وزن گرفته تا انجام تکالیف و ارسال به معلم بود؛ اما ابلاغ طرح کوچ به مدارس در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ همزمان بود با همه‌گیری بیماری کرونا و شروع آموزش در بستر مجازی، بسیاری از خانواده‌ها در اجرای طرح، دانش‌آموز خود را همراهی نکردند. یافته‌های پژوهش نشان داد علاوه بر همه‌گیری بیماری کرونا و مشکلات ناشی از آن، بسیاری از خانواده‌ها

بنا به دلایل دیگری نیز همراه دانش‌آموز نبودند. برخی از خانواده‌ها اولاً نگرش منفی به طرح داشتند و آن را دخالت در امور فردی و خصوصی تلقی می‌کردند و این باعث عدم استقبال برخی خانواده‌ها شده بود و باعث ارسال اطلاعات نادرست به معلم می‌شد؛ و این در حالی است که همراهی اولیا در منزل باعث احساس مسئولیت دانش‌آموز شده و ارسال تکالیف منظم را به همراه دارد، ولی به نظر می‌رسد عدم همکاری اولیا و بی‌تفاوتی برخی از آنها سبب بی‌انگیزگی و بی‌نشاطی دانش‌آموز در انجام و ارسال تکالیف شده بود. این یافته با نتایج پژوهش مازیاری و همکاران (۲۰۱۶) در مورد بررسی علل بی‌انگیزگی (عدم جذابیت فعالیت، ناتوانی دانش‌آموز، عدم حمایت درک شده توسط اولیا و دوستان و ...) دانش‌آموز در شرکت در فعالیت‌های ورزشی در یک روستا بود. در همین زمینه، هاگر و بیگل (۲۰۱۲) گزارش کردند مشارکت والدین در فعالیت ورزشی دانش‌آموزان باعث افزایش احساس مسئولیت و انگیزه و نشاط او می‌شود؛ حتی در طرح‌های مدارس مشارکت از نزدیک اولیا سبب تقویت انگیزه دانش‌آموز می‌شود.

دلیل دیگر عدم همراهی خانواده‌ها، مطابق با یافته‌ها، فقر اقتصادی اکثر خانواده‌ها و درآمد کم، تورم ناگهانی و افزایش گرانی کالاهای مصرفی و سبب غذایی خانواده‌ها بود که سبب شد بسیاری از دانش‌آموزان در بازخورد به معلمان تربیت‌بدنی در زمینه تأمین اقلام ضروری تغذیه اظهار نارضایتی نمایند و این با فلسفه و هدف طرح همخوانی ندارد و به نظر می‌رسد همین امر باعث بی‌انگیزگی دانش‌آموز و عدم مشارکت مناسب خانواده‌ها در اجرای موفق طرح شده است. مشابه با این بخش از یافته‌های پژوهش، در مطالعه موسوی و گودرزی (۲۰۲۱) به تورم ناگهانی و تعطیلی باشگاه‌ها و لغو رویدادهای مهم ورزشی به دنبال بیماری کرونا و استقبال کم خانواده‌ها دنبال پیامدهای منفی اقتصادی از باشگاه‌ها اشاره شده است. در پژوهش صاحبکاران و همکاران (۲۰۱۶) نیز پایگاه اقتصادی ضعیف خانواده‌ها در زمینه تهیه اقلام ضروری طرح سباح (شنا) برای دانش‌آموزان، اعلام شده بود که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد.

سومین دلیل عدم همراهی خانواده‌ها، مشغله اولیا و عدم اختصاص وقت کافی به فرزندانشان بود؛ مطابق با تحلیل یافته‌ها بسیاری از خانواده‌ها گرفتاری‌های روزمره زیادی داشتند و اکثر والدین به دنبال تأمین مایحتاج خانواده ساعت‌های طولانی سرکار بودند و برخی با بیماری کرونا درگیر بوده و فرصت کمی برای دانش‌آموز داشتند. به نظر می‌رسد مطابق با نظریه سلسله مراتب مازلو، تا زمانی که نیازهای اولیه خانواده‌ها در زمینه مسکن، پوشاک، خوراک و غیره برطرف نشده است توجه کمتری به نیازهای سطوح بالاتر شده و نسبت به آموزش فرزندان و به ویژه درس تربیت‌بدنی آن‌ها کم توجه بودند و به سایر دروس تمرکز بیشتری داشتند (رابینز، ۲۰۱۶، ۷۴) و این باعث نظارت ناکافی والدین بر اجرای طرح کوچ در منزل می‌شد. در

1. Hager & Beegle

همین راستا، بشارتی‌هولاسو و همکاران (۲۰۲۱) عوامل درونی خانواده‌ها و موانع فردی اعضای خانواده را از دلایل عمده عدم مشارکت و همراهی خانواده‌ها در فعالیت‌بدنی و گذران اوقات فراغت اعضا و فرزندان اعلام کرده است که به نوعی با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد.

دومین گروه از مجموعه چالش‌های اجرای طرح کوچ بی‌رغبتی دانش‌آموز نسبت به طرح بود. یافته‌ها نشان داد برخی دانش‌آموزان از انگیزه کافی برای انجام تمرینات نداشته و نسبت به برنامه‌های تمرینی و تغذیه‌ای معلم، به عنوان تکالیف طرح کوچ، بی‌تفاوت هستند. در این خصوص، اولین عامل شناسایی شده شخصیت درونگرایی دانش‌آموز است، که باعث شده است برخی دانش‌آموزان از اعلام وزن واقعی خود طفره رفته و یا آنچه که در رؤیا و تصورشان بود را به عنوان قد و وزن خود به معلم گزارش دهند و یا اینکه احتمالاً غرور دوره نوجوانی انگیزه ارسال اطلاعات اشتباه از سوی آنان بود تا از طرف همسالان مورد تمسخر قرار نگیرند که این یافته‌ها با بخشی از نتایج پژوهش ناصح و همکاران (۲۰۱۸) در زمینه مشکلات نظری ورزش آموزشی - تربیتی و همچنین با شکل‌گیری بی‌خیالی آموخته‌شده در دانش‌آموزان در مطالعه صالحی و همکاران (۲۰۱۶) و صادقی نیا و همکاران (۲۰۱۸) همراستا است. بطوری که، نگرش و شناخت دانش‌آموز نسبت به فواید و اهداف درس تربیت‌بدنی، بر تمایلات درونی و شخصیت روانی او اثرگذار است. در همین زمینه، سوتارتو^۱ و همکاران (۲۰۲۰) به نقش و استراتژی‌های معلمان در بکارگیری شیوه‌های مختلف آموزشی و ایجاد انگیزه از طریق ارتباط در فضای مجازی و درک فرایند یاددهی و یادگیری در این بستر از طریق مشارکت و توجه اولیای دانش‌آموز تأکید دارند.

عامل بعدی مرتبط با بی‌رغبتی دانش‌آموزان، مقاومت در برابر تغییر آن‌ها بود، که تصور برخی دانش‌آموزان ترجیحات خودشان در زمینه قد و وزن خویش بوده و نسبت به اجرای تمرینات علی‌رغم داشتن اضافه وزن مقاومت نشان می‌دادند. در این زمینه، نادری و همکاران (۲۰۲۰) به نیازسنجی از دانش‌آموزان و تناسب‌سازی مواد و محتوا و امکانات با نیازهای او تأکید دارند که می‌تواند سبب کاهش مقاومت در یادگیری و افزایش اثربخشی برنامه درسی او شود. و همچنین صفاری و همکاران (۲۰۱۹) گزارش کردند، که فرهنگ‌سازی و آموزش ارتباط معنی‌داری با ترویج فعالیت‌بدنی دارد که با نتایج این بخش همسو می‌باشد. بنابراین، به نظر می‌رسد نظرسنجی و نیازسنجی و فرهنگ‌سازی معلمان و مجریان طرح کوچ از دانش‌آموزان می‌توانست تأثیر بسزایی در افزایش انگیزه و سطح مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی طرح کوچ داشته باشد.

1. Sutarto

دلیل دیگر بی‌رغبتی دانش‌آموز نسبت به طرح کوچ، پایین بودن سطح سواد بدنی دانش‌آموز در پذیرش و انجام تمرینات ورزشی متناسب با کنترل وزن خود بود که با نتایج پژوهش ولدی و حمیدی (۲۰۲۰) و میرعالی و همکاران (۲۰۱۹) در خصوص تأثیر سطح سواد بدنی پایین در گرایش کم دانش‌آموزان چاق و دارای اضافه‌وزن به فعالیت‌بدنی نسبت به دانش‌آموزان تیپ نرمال همراستا می‌باشد. تلفورد^۱ و همکاران (۲۰۲۱) دلایل سواد بدنی کم دانش‌آموزان را کمبود معلمان ورزش آموزش دیده، کمبود زمان و تأکید بیشتر بر پیشرفت تحصیلی می‌دانند که باعث عدم تحقق مطالبات سازمان بهداشت جهانی در زمینه توسعه سواد بدنی می‌باشد. اگر دانش‌آموز با انگیزه درونی خود نسبت به انجام فعالیت‌بدنی ترغیب نشود به دنبال انگیزه‌های بیرونی خواهد بود و این باعث سرخوردگی و نگرش منفی و عدم احساس رضایت نسبت به فعالیت‌بدنی خواهد شد (قربانی و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۹۰). بنابراین می‌توان گفت ارتقاء سطح سواد بدنی دانش‌آموزان می‌تواند تأثیر بسازایی در همراهی دانش‌آموزان و موفقیت اجرای طرح‌هایی همچون طرح کوچ داشته باشد.

بخشی از چالش‌های اجرای طرح کوچ مربوط به نگرش منفی عوامل اجرایی طرح بود که با بخشی از یافته‌های آساکهنه‌فرودی و همکاران (۲۰۲۰) هم‌خوانی داشت. این محققان گزارش کردند که عوامل مدارس به سایر دروس و مواد آموزشی بیشتر از فعالیت جسمانی اهمیت می‌دهند و این باعث نگرش منفی دانش‌آموزان و سایر معلمان و تیم مدیریتی مدارس نسبت به فعالیت‌بدنی می‌شود که برخی از همین افراد به صورت خواسته و ناخواسته در تیم‌های اجرایی طرح کوچ حضور داشته و به نظر می‌رسد نگرش منفی و عدم مقبولیت طرح از سوی برخی از آنان در اجرای ضعیف طرح مؤثر بوده و یا نسبت به اجرای موفقیت آمیز آن بی‌تفاوت بودند. در همین زمینه فولان^۲ (۱۹۹۹) عقیده دارد هر طرح و برنامه مرتبط با تربیت‌بدنی چنانچه در اجرای آن روشن و واضح بوده، و استانداردهای لازم در نحوه دسترسی به اهداف و ابزار و امکانات را داشته باشد و در نهایت متناسب با توانمندی مجریان و معلمان باشد از موفقیت بیشتری برخوردار خواهد بود و باعث نگرش مثبت به طرح می‌شود (به نقل از صاحبکاران و همکاران، ۲۰۱۶). یکی دیگر از مسائل مرتبط با مجریان طرح کوچ جابجایی نقش‌ها و توزیع نامناسب وظایف مجریان طرح کوچ بود که در نهایت منجر به نگرش منفی در برخی مجریان و به خصوص معلمان تربیت‌بدنی شده بود. در برخی مدارس همه وظایف اعم از ثبت اطلاعات، سنجش توده‌بدنی و ارائه مشاوره ورزشی و تغذیه‌ای به دانش‌آموز برعهده معلمان ورزش بود و سایر کادر مدارس به نوعی انتظار انجام این وظیفه را بر معلم ورزش تحمیل نموده

---

1. Telford

2. Fullan

بودند و این جابجایی وظایف و نقش‌ها موجب نارضایتی و افزایش حجم کار معلم ورزش مدارس شده بود. در پژوهش شریف و همکاران (۲۰۲۱)، نیز اشاره شده است که به تحمیل وظایف خارج از حیطه شغلی به معلمان از طرف مدیریت باعث افت انگیزه و به چالش کشیده شدن وظایف اصلی معلم در حیطه تعلیم و تربیت می‌شود؛ این موضوع در مورد طرح کوچ نیز باعث ایجاد تعارض و فشار کاری و استرس شغلی مجریان می‌شد و زمینه‌ساز نگرش منفی نسبت به طرح به‌گشت.

بخش چهارم چالش‌های طرح کوچ مربوط به مشکلات زیرساختاری از قبیل کمبود نیروی انسانی کاربرد و ماهر در زمینه ثبت اطلاعات در سیستم و همچنین کمبود نیروی متخصص در زمینه آرایه مشاوره به دانش‌آموز که در دسترس باشد و او رهنمودهای تغذیه‌ای را دریافت کند هرچند که در مصاحبه‌ها شرکت‌کنندگان به توانمندی معلمان تربیت‌بدنی در آرایه مشاوره به دانش‌آموز معترف بودند ولی وجود پشتوانه مشاوره متخصص و کارآمد در طرح کوچ باعث قوت قلب و دلگرمی عملکرد معلمان خواهد بود و کار مشاوره تغذیه‌ای فراتر از حیطه کاری و وظایف شغلی معلمان تربیت‌بدنی بود. مشابه با پژوهش حاضر، اهمیت نیروی انسانی متخصص در اجرای طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی سازمان‌ها در پژوهش‌های آساکهنه فرودی و همکاران (۲۰۲۰) و پناهی و همکاران (۲۰۱۸) نیز مورد تأکید قرار گرفته است. همچنین شاتورایف^۱ (۲۰۲۱) انجام اصلاحات آموزشی در زمینه آموزش عمومی، آموزش معلمان و برنامه‌های بازآموزی معلمان و افزایش حقوق آن‌ها را در اجرای موفقیت‌آمیز طرح‌های آموزشی مؤثر می‌داند. در همین زمینه، سرلک و کاوه (۲۰۲۱) نیز به کمبود نیروی انسانی و ضعف علمی معلم ورزش و کمبود نیروی متخصص و کارآمد در زمینه چالش‌های ورزش کشور با تأکید بر سبک زندگی سالم دانش‌آموز اشاره می‌کند. رضوی و همکاران (۲۰۲۰) نیز به این موضوع اشاره دارند که منابع انسانی زمانی بهره‌ور خواهد بود که در محیط شغلی خود به توانمندی‌ها و شایستگی‌های حرفه خود تسلط داشته باشد و همواره به فکر ارتقاء دانش فنی و تخصصی دانش‌آموختگان تربیت‌بدنی متناسب با تکنولوژی و چالش‌های محیطی باشد که می‌توان گفت به نوعی بر توانمندسازی معلمان تربیت‌بدنی مدارس و نیز تربیت دانشجویان متناسب با نیازهای بازار کار جهت نقش‌آفرینی مناسب در اجرای طرح‌هایی همچون طرح کوچ اشاره دارد.

مشکل دیگر اجرای طرح، حجم بالای دانش‌آموز مثلاً ۳۷ یا ۳۹ نفر و خارج از استانداردهای آموزشی در بستر فضای مجازی بود و این کیفیت آموزش و کنترل تکالیف و نتایج طرح را برای معلم و دانش‌آموز طاقت فرسا کرده بود. این بخش از یافته‌ها با بخشی از نتایج پژوهش صاحبکاران و همکاران (۲۰۱۶) در مورد

1. Shaturaev

مشکلات اجرای طرح شنای سباح و حجم بالای دانش‌آموز در کلاس‌ها که باعث افت کیفیت خدمات آموزشی می‌شد، همسو است.

اجرای طرح کوچ در شرایط کرونایی و عدم دسترسی به دانش‌آموز اهداف طرح را با چالش بزرگی مواجه کرده بود زیرا بیشتر مدارس کشور به بستر مناسب و یکپارچه برای آموزش مجازی مجهز نبودند و حتی برخی دانش‌آموزان یا امکانات نرم‌افزاری و نیز سخت‌افزاری مناسب مثل تلفن همراه و تبلت یا لپ‌تاپ و ... نداشتند و یا به اینترنت وصل نبودند و یا به دلیل خطاهای مکرر نمی‌توانستند به شبکه شاد متصل بشوند و یا به سختی اتصال برقرار می‌شد، و این امر دریافت آموزش‌های طرح کوچ و سایر آموزش‌ها را با تأخیر و یا با مشکل مواجه می‌کرد و برخی دانش‌آموزان بخشی از مطالب کلاس را از دست می‌دادند. همین مشکلات در ارتباط با بسیاری از معلمان نیز صدق می‌کرد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش درویشی (۲۰۱۹) در زمینه وجود رابطه معنی‌دار بین امکانات و تجهیزات ورزشی و افزایش کارایی و اثربخشی درس تربیت بدنی مدارس همخوانی دارد. همچنین با نتایج یافته‌های آسیو و بایوسا (۲۰۲۱) و بخشی از یافته‌های واندی، دما و چویل (۲۰۲۱) نیز همسو می‌باشد که چالش‌های فرایند آموزشی در شرایط کرونایی و آموزش از راه دور را عدم آمادگی مدارس به لحاظ تجهیزات و امکانات و دسترسی دانش‌آموز به گوشی هوشمند و لپ‌تاب و اینترنت مناسب و پرسرعت عنوان می‌کنند. وجود نقص در زیرساخت آموزش مجازی طرح کوچ، با یافته‌های پژوهش صانعی‌پور و همکاران (۲۰۱۹) و موسوی‌بیدله و همکاران (۲۰۱۹) نیز همراستا است که به عدم آشنایی دانش‌آموز با فضای نرم‌افزاری و عدم مهارت کامل معلمان در بهره‌مندی از این فضا و تولید محتوا و سایر چالش‌ها اشاره می‌کنند. در همین راستا، حمیدی و نجفی‌جویباری (۲۰۲۰) نیز تأکید دارند برای توسعه ورزش تربیتی در مدارس در زمان وقوع مشکلات بهداشتی همچون کرونا، باید زیرساخت‌های آموزشی مدارس بازنگری و بستر مناسب یادگیری برای دانش‌آموز و معلم فراهم شود. رضوی و همکاران (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود به کمبودهای زیادی در بخش ورزش مدارس در زمینه کاربست فناوری اطلاعات اشاره می‌کنند که با استناد به نتایج آن‌ها می‌توان بخشی از ضعف‌های اجرای طرح کوچ را به ضعف زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در مدارس مرتبط دانست؛ همچنان که باتوجه به عدم کارایی سیستم سناد که معاونین گله‌مند بودند که زیرساخت این سیستم برای ثبت اطلاعات شاخص توده‌بدنی مناسب نیست و این چالش مربوط به امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری است و باید تدابیری در این زمینه اندیشیده شود تا از طرح‌هایی همچون طرح کوچ استقبال شده و یا حداقل در اجرای آن‌ها، میان مدارس شهری و روستایی تناسب و عدالت وجود داشته باشد.

چالش دیگر مرتبط با زیرساختار عدم تخصیص اعتبار کافی به مجریان طرح بود تا با علاقمندی و با اولویت قرار دادن طرح، اهداف آن را دنبال کنند و این چالش، با نتایج پژوهش‌های چارچپیان خراسانی و همکاران (۲۰۱۹) و شریف و همکاران (۲۰۲۱) در زمینه عدم تخصیص بودجه کافی به مدارس مروج سلامت و دلسردی مدیران و کنار گذاشته شدن طرح‌ها هم‌خوانی دارد. همچنین در نظر گرفتن حقوق و مزایای کافی و جبران خدمات در طرح‌های فوق‌العاده مدارس باعث افزایش انگیزه شغلی مدیران و معلمان می‌شود و در نهایت زمینه‌ساز افزایش اثربخشی و کارایی طرح‌ها می‌گردد که با نتایج پژوهش نصراله‌زاده و همکاران (۲۰۲۰) و منظور^۱ (۲۰۲۱) در خصوص جبران خدمات و تخصیص اعتبار به عملکرد معلمان، متناسب با وظایف کاری و ارتباط معنادار آن با افزایش رضایت شغلی آنها هم‌خوانی دارد.

آخرین مجموعه از چالش‌های اجرایی طرح کوچک مربوط به مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف عملیات اجرایی طرح بود که چهار مؤلفه در این بخش شناسایی شد؛ اولین مؤلفه در این بخش مربوط به پیاده‌سازی و اجرای ضعیف برنامه‌های ابلاغ شده بود. اصولاً نظارت کافی و بازخورد مناسب به مجریان طرح‌ها منجر می‌شود مسئولین مشکلات و مسائل را در فضای آموزشی از نزدیک درک کرده و نسبت به رفع آنها اقدام نماید و این در حالی است که برخی شرکت‌کنندگان عقیده داشتند مدیران برخی از مدارس نگاه بخشنامه ای به طرح داشته‌اند و فقط به دنبال مستندسازی و ارسال گزارش بوده و اینکه فلسفه و هدف طرح چه می‌باشد کنار گذاشته شده‌بود. از نگاه این مدیران طرح کوچک نیز صرفاً یک طرحی بود چون دیگر طرح‌ها و در مدت زمان مشخص اجرا و خاتمه یافت در حالیکه بحث کنترل وزن و چاقی باید به شکل پیوسته دنبال شود تا نتایج پایدار و عمیق به دنبال داشته باشد و این باعث پیاده‌سازی ضعیف برنامه عملیاتی طرح کوچک شد.

مؤلفه دیگر، عدم استفاده از ظرفیت‌های منطقه‌ای و تعاملات درون‌بخشی بین نهادهای مختلف جامعه در جهت هر چه بهتر برگزاری طرح بود؛ البته شرکت‌کنندگان این پژوهش به غیر از مرکز بهداشت محله از همکاری دیگر نهادها سخنی نگفتند و اما به نظر می‌رسد سازمان‌ها و نهادهای دیگری همچون ادارات ورزش و جوانان و نیز دانشگاه‌ها و غیره نیز می‌توانستند در این زمینه نقش‌آفرین باشند. در پژوهش‌های عباسی (۲۰۰۶) و سپهری (۲۰۰۵) در زمینه آگاه‌سازی مردم در مورد مشارکت در فعالیت‌بدنی از طریق عوامل داخلی آموزش و پرورش مثل معلمان، مدیران و معاونان و ... و نیز عوامل خارجی مثل صدا و سیما و تبلیغات و دولتمردان و نمایندگان مجلس در زمینه شناسایی راهکارهای توسعه مشارکت فربخشی در ورزش دانش‌آموزی می‌باشد (به نقل از قاسمی‌روشناوند و همکاران، ۲۰۲۱، ۲۰) که با این بخش از نتایج

1. Manzoor

پژوهش حاضر همخوانی دارد. این در حالی است که با وجود تأکید طرح بر همکاری کلیه عوامل ستادی از معاونت آموزشی ادارات گرفته تا پرورشی و حتی رئیس اداره در همه مناطق، تمامی مسئولیت‌ها بر دوش واحد تربیت‌بدنی گذاشته شده بود و بقیه مسئولین از نزدیک با روند اجرای طرح درگیر نبودند. مؤلفه بعدی در مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف طرح، عدم ارسال به موقع بخشنامه طرح کوچ بود که نتیجه آن **عدم توجه و توانمندسازی بموقع مجریان** شد. علی‌رغم برگزاری وبینارهای آموزشی (به شکل نسبتاً محدود)، کادر مدارس و معلمان به اندازه کافی توجه نشده بودند. در ابتدای اجرا که نزدیک به یک و نیم ماه از آغاز سال تحصیلی می‌گذشت هنوز کسی از فلسفه و هدف طرح کوچ آشنایی کامل نداشت، پس از توجه معلمان و جمع‌آوری اطلاعات هنوز هم برخی مدیران و کادر نسبت به خود طرح آشنایی کافی و لازم نداشتند و از طرفی این عدم توجه مجریان و عدم تشکیل شورای جلسات ستاد طرح کوچ در اکثر مدارس، و هم چنین تعداد کم وبینارهای آموزشی و کارگاه‌های توجیهی، باعث اجرای فرمالیته طرح و ارسال گزارش عملکرد، به اداره گردید. در برخی موارد نیز باعث به وجود آمدن آمار و ارقام غیرواقعی و متناقض شده است که همسو با مطالعه ولتی^۱ و همکاران (۲۰۱۶) که گزارش کردند موفقیت مدیریت ورزش مدارس را منوط به برنامه‌ریزی، اولویت‌بندی کارها، ارتباطات، تقسیم کار، هماهنگی، نظارت و ارزیابی می‌باشد. شریف و همکاران (۲۰۲۱) نیز در پژوهش خود به بروز مشکلات عدیده در زمینه ارسال بخشنامه های متعدد و رنگارنگ و عدم آگاهی کامل معلمان نسبت به وظایف خود و همچنین تفاوت اهداف آموزشی با اهداف بخشنامه‌ها و اجرا اشاره کرده و عنوان می‌کنند که ارسال زود هنگام گزارش به اداره باعث کارایی ضعیف و اتلاف وقت و هدر رفت منابع انسانی و سرمایه‌های مالی می‌شود. در همین راستا، بنتسن^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نیز در خصوص توانمندسازی معلمان از طریق مشارکت آنها در دوره‌های تخصصی مرتبط با شغل خود که باعث افزایش اثربخشی کیفیت آموزش حرفه‌ای می‌شود تأکید دارند. یکی دیگر از مسائل مرتبط با مؤلفه توانمندسازی مجریان و وجود ضعف مدیریتی در این زمینه، محدودیت و یا عدم دسترسی به مجریان ستادی بود جهت اخذ پاسخ سوالات و اشکالات پیش‌روی مجریان بود. به اعتقاد شرکت‌کنندگان پژوهش مجریان طرح کوچ در شرایط مجازی باید سوالات خود را از ستاد طرح کوچ می‌پرسیدند که بعضاً با محدودیت و عدم دسترسی و یا با تأخیر حاصل می‌شد.

آخرین مؤلفه شناسایی شده در بخش مدیریت و برنامه‌ریزی ضعیف، **عدم اطمینان‌های محیطی** بود که در بخش‌های مختلف اجرای طرح کوچ را رو با اختلال روبه‌رو می‌کرد و مدیریت و برنامه‌ریزی این طرح را

1. Welty
2. Bendtsen

با چالش مواجه کرد. بیماری کرونا مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عامل محیطی بود که زمینه آموزش در بستر مجازی و مشکلات مربوط به آن را ایجاد کرد، بیماری کرونا و گسترش ناگهانی آن و جهش‌ها و اوج‌گیری پی‌درپی آن سبب مرگ و میر اکثر مردم جهان شده بود و بخاطر ایمنی مردم و دانش‌آموزان بسیاری از باشگاه‌ها و مدارس و محافل به تعطیلی کشیده شده بود و این عدم دسترسی به دانش‌آموز روند آموزش را با اختلال روبه‌رو کرده بود که با پژوهش رضاپور و محرمزاده (۲۰۲۱) در زمینه تدوین الگوی کارآمدی برنامه آموزشی مجازی درس تربیت‌بدنی در مدارس همسو است. یکی دیگر از مؤلفه‌های عدم اطمینان محیطی قطع و وصلی مکرر برق مناطق در سطح استان و اختلالات سراسری شبکه شاد بود که در روند آموزش وقفه ایجاد می‌کرد که این هم با پژوهش سواری و همکاران (۲۰۲۱) که در طراحی مدل سلامت دانش‌آموزی در افق ۱۴۰۴ به اصلاح مشکلات ساختاری و امکانات آموزشی اشاره می‌کند، هم‌خوانی دارد. یکی دیگر از عدم اطمینان‌های محیطی مستخرج از یافته‌های پژوهش، برگزاری برنامه‌های فوق‌العاده در برخی مدارس بود که در برخی مواقع تایم کلاس درس تربیت‌بدنی و ورزش صرف برگزاری جشنواره‌ها و شرکت دانش‌آموز در سایر برنامه‌های مدرسه می‌شد. این یافته‌ی پژوهش با بخشی از یافته‌های پژوهش آقایی و همکاران (۲۰۲۱) همسو است که اظهار می‌کند نقصان و کمبود وقت برای اجرای برنامه‌های فوق‌العاده، باعث ایجاد نگرش منفی نسبت به این برنامه‌ها می‌شود.

محدودیت‌های پژوهش

با توجه به اینکه داده‌های پژوهش حاضر از طریق مصاحبه و خود اظهاری مجریان طرح کوچ در نواحی پنجگانه آموزش و پرورش تبریز جمع‌آوری شد، ممکن است در اظهارات خود قدری محافظه‌کارانه عمل کرده باشند. همچنین، پژوهش حاضر به صورت کیفی و در محدوده‌ی جغرافیایی شهر تبریز انجام شده است و در تعمیم یافته‌های آن به شهرها و مناطق دیگر باید جوانب احتیاط رعایت شده و همچنان نیاز به انجام مطالعات کیفی سایر شهرها و نیز مطالعات کمی تکمیلی در سرتاسر ایران وجود دارد. در این پژوهش چالش‌های اجرای طرح کوچ از دیدگاه مجریان بررسی شده است و به نظر می‌رسد مسائل، مشکلات و چالش‌هایی نیز از سوی اولیا و دانش‌آموزان قابل طرح باشد که نیازمند مطالعات و بررسی‌های آینده می‌باشد.

پیشنهادات

هر طرحی بدون پشتوانه‌ی مالی، از ضمانت اجرایی کمتری برخوردار خواهد بود؛ در طرح کوچ نیز اگر برای مجریان طرح به خصوص در سطوح پایین سلسله مراتب (معلمان و مدیران و معاونان)، حقوق، مزایا و پاداش‌های مناسب و در شأن در نظر گرفته می‌شد ضمن عملکرد اثربخش و مطمئن مجریان، انگیزه شغلی آن‌ها هم افزایش می‌یافت. در صورت ادامه اجرای این طرح در سال‌های آینده و یا حتی اجرای طرح‌های مشابه، به تأمین نیروی انسانی کافی و کارآمد در مدارس با حجم بالای دانش‌آموز جهت ثبت اطلاعات

توجه کافی شود. در این زمینه، کمک گرفتن از نیروهای مدارس که دانش آموز کمتری دارند و یا اختصاص نیروی انسانی جداگانه برای ثبت اطلاعات در مدارس پرجمعیت، پیشنهاد می شود. پیشنهاد کاربردی دیگر ضرورت پیگیری مستمر اجرای چنین طرح هایی در مدارس است؛ زیرا اختتام چنین طرح هایی در پایان نیمسال دوم سالتحصیلی، پیامد منفی بر اثربخشی طرح خواهد داشت و همه تلاش های مجریان طرح با بی تفاوتی و بی مسئولیتی دانش آموز هدر خواهد رفت. بنابراین ضرورت استمرار چنین طرح هایی برای سال های آینده انتظار می رود. اختصاص یا معرفی باشگاه ها و اماکن ورزشی به دانش آموزان دارای اضافه وزن به شکل رایگان و یا با قیمت و هزینه دانش آموزی کمک خواهد کرد دانش آموزان، به خصوص دانش آموزان کم بضاعت با افزایش سطح مشارکت خود کنترل وزن بهتری داشته باشند. در نهایت، پیشنهاد می شود در ساعات و ایام مشخص به مدارس کارشناس متخصص تغذیه اختصاص داده شود که دانش آموزان نیازمند به مشاوره تغذیه ای از آن بهره مند شوند.

تشکر و قدردانی

از مشارکت همکاران محترم در مصاحبه و همکاری صادقانه با تیم پژوهش و ارائه اطلاعات ارزشمند در جهت شناسایی چالش های طرح کوچ در بخش اجرایی صمیمانه تقدیر و تشکر نموده و برای همه برای متولیان و مجریان دلسوز و زحمتکش طرح کوچ نیز آرزوی توفیق می نمایم.

منابع

1. Asa-kohnefroody, Z; Peyman, N; Ghodsikhah, F; Shakeri-Nejad, Gh. (2020). The Effect of Education Based on Theory of Planned Behavior on Physical Activity of High School. *Iranian Journal of Health Education & Health Promotion*, 8(3): 210-223. (Persian)
2. Asio, J. M. R., & Bayucca, S. A. (2021). Spearheading education during the COVID-19 rife: Administrators' level of digital competence and schools' readiness on distance learning. *Journal of Pedagogical Sociology and Psychology*, 3(1), 19-26.
3. Aghaei, N; Elahi, A. R; Dehghan, A. (2021). Designing Physical Education Extracurricular Activity Management in Iran. *Research on Educational Sport*, 9 (23): 17-44. (Persian)
4. Arrieta, S. G., & Valeria, B. J. R. & Belen, U. V. R. (2021). Counseling Challenges in the New Normal: Inputs for Quality Guidance and Counseling Program. *Counsellia Jurnal Bimbingan dan Konseling*, 11(1), 71-85.
5. Bendtsen, M., Forsman, L., & Björklund, M. (2021). Exploring empowering practices for teachers' sustainable continuing professional development. *Educational Research*, 1-17.
6. Besharati Holaso, M; Naderi Nasab, M; Ramzani Nezhad, R. (2021). A Model for Analysis and Management Development of Familys Sport in Iran. *Research on Educational Sport*, 9 (23): 82-155. (Persian)

7. Charoghchian Khorasani, E; Peyman, N; Yaghubi, F. (2019 summer). Health Promoting Schools in Iran: Features and Challenges. *Journal of Education and Community Health*, 6(3):127-129. (Persian)
8. Darvishi, E. (2019 autumn). Assessing the status of physical education in girls' schools in Minab from the perspective of principals and educators. *Ormazd Quarterly*, 48:121-129. (Persian)
9. Operational plan of the KOCH (2020). Executive Instruction for Student Weight and Obesity Control Package. <https://www.teacher98.ir/news/650/>
10. Ghorbani, S; Tayyebi, B; Deylami, K; Rahmanna, GH; Shakki, M. (2020). The Effect of Physical Education in Schools on the Motivation and Physical Activity Behavior of Adolescents: An Examination of the Trans-Contextual Model. *Research on Educational Sport*, 8(21): 179-96. (Persian).
11. Ghasemi Rooshnavand, J; Bahrololom, H; Andam, R; Bagheri, H. (2021). Identifying the Ways of Development of Trans-Sectional Cooperation in Student Sports. *Research on Educational Sport*, 8(21): 17-34. (Persian)
12. Goodarzi, M; Mousavi, S; (2021). Challenges and opportunities of COVID-19 in front of sports sanagement in Iran. *Applied Research in Sport Management*, 9(4): 11-22. (Persian)
13. Hager, L; Bigle, A. (2012 winter). Translated by Bahramian, A. *Physical education training*, 13(2): 48. (Persian)
14. Hamidi, M; Najafi Jouybari, L. (2020). Model of educational sports development in education during health crises situation, Case Study: COVID-19 Pandemic. *Research on Educational Sport*, 8(20): 17-32. (Persian)
15. Hassanzadeh, N; Nosratpanah, S; Ajourloo, M. (2020 winter). Designing the Model of Physical Fitness Curriculum for Sepah. *Journal of Islamic Educational*, 27(45):25-51. (Persian)
16. Iman, M. T; Noushadi, M. R. (2011). Qualitative content analysis. *Pazhuhesh*, 3(2): 15-44. (Persian)
17. Jourdan, D., Gray, N. J., Barry, M. M., Caffè, S., Cornu, C., Diagne, F., ... & Sawyer, S. M. (2021). Supporting every school to become a foundation for healthy lives. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 5(4): 295-303.
18. Lee, M; Brenda, P; Quarterman, J. (2016). Translated by Asefi, A. & Asadi, H. (2014). Research methods in sports management. *University of Tehran Press*. Chapter 3, page 35. (Persian)
19. Manzoor, A. (2021). Quality assurance in open and distance learning. In *Research Anthology on Preparing School Administrators to Lead Quality Education Programs* (pp. 22-35). IGI Global.
20. Mazyari, M; Kashef, SeyedAmeri, M. (2016 spring & summer). Canonical correlation of the relationship between social support and students' lack of motivation in physical education activities. *Journal of Sports Management and Development*, 1(4):117-133. (Persian)
21. Mirali, M, Bahram, A; Ghaderi, F. (2019). Modeling the Physical Literacy Theory in Ten-year Old Female Students in Ahvaz Educational District one. *Sport Psychology Studies*, 8(28): 1-12. (Persian)

22. Moosavi bideleh, S; Fallah, V; Soleymani, T. (2019). Identify and rank the challenges faced by school intelligence based on the AHP technique. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 9(34), 85-109.
23. Naderi, S; Bahrami, Sh; Esmaeeli, M. (2020). Presentation the Model of Strategies for Improving the Effectiveness of Sports Teaching Methods in Primary Schools in Iran with a Grounded Theory Approach. *Research on Educational Sport*, 8(20): 159-78. (Persian)
24. Nastaran Borujeni, E; Nastaran Borujeni, I; Honari, H. (2016 autumn). An Identification of Problems of Physical Education Course in Isfahan Schools and A comparison of the Viewpoints of Physical Education Managers, Experts and Teachers in Isfahan Schools. *New Trends in Sport Management*, 3. 2016; 4 (14): 83-94. (Persian)
25. Nasseh, M; Khabiri, M; Jalali Farahani, M; Sajjadi, S. N. (2018). Analysis of the Theoretical Foundations of Physical Education & School Sport and Extracting Underlying Factors Affected by and Affecting It. *Research on Educational Sport*, 6(14): 93-110. (Persian)
26. Nasrolahzadeh, F; Tabesh, S; Ahmadi, M. (2020). Analyzing the Relationship between Job Satisfaction with Social happiness and Burnout between Physical and Non-Physical Education Teachers: A Model Presentation. *Research on Educational Sport*, 8(21): 161-78. (Persian)
27. Panahi, Z; Momeni, Z; Salehi, K. (2018). Representation of Causes of Reducing the Job Motivation of Teachers to perform Occupational Activities: A Phenomenological Study. *Research in Teacher Education (RTE)*, 2(1), 71-107. (Persian)
28. Razavi, MH; Rouhani, Z; Ghanbari Firoozabadi, A. (2014 spring & summer). An Analysis of the Factors Affecting the Promotion of Physical Education Lessons in Schools, *Journal of Sports Management and Motor Behavior*, 10(19): 69-80. (Persian)
29. Razavi, S; Loghmani, M; Razaghi, M; Manuchehri Nezhad, M. (2014). Factor analyzing the barriers to use of information technology in physical education course of elementary schools. *Applied Research in Sport Management*, 3(2), 115-126. (Persian)
30. Razavi, M. H; Boroumand, M. R; Azimi Delarestaghi, A; Fazli Darzi, A. (2020). Identifying and Evaluating Occupational Focal Competencies of Students and Graduates of Physical Education and Sports Science. *Research on Educational Sport*, 8(19): 67-90. (Persian)
31. Rezapour, F; Moharramzadeh, M. (2021). Developing an Efficiency Model for Virtual Education Plan of Physical Education in Schools (Case Study: Covid-19 Pandemic). *Research on Educational Sport*, 9 (23): 99-128. (Persian)
32. Robbins, P. S. (2016). Essentials of Organizational Behavior. Pearson, New York. Translated by Parsaeyan, A. & Araabi, S. M. Cultural Research Office, 73-75. (Persian)
33. Sepidarkish, M; Nejat, S; Haghjoo, L; Monsan, L; Shukri, F; Almasi Hashiani, A; Majdzadeh, R. (2017). Characteristics of a school-based program to promote physical activity in adolescents and provide an intervention framework: a qualitative study. *Iran Health Education and Health Promotion*, 5 (2): 90-101. (Persian)
34. Sadeghinia, Z; Salehi, K; Moghaddamzadeh, A. (2018). Phenomenological Approach in Identifying Effective Factors in Performance Evaluation of Primary School principals, *Journal of School administration*, 6(2):78-99. (Persian)
35. Saffary, Z; Memari, Z; Saadati, M. (2019). A Study of the Programs for Promoting Sports & Physical Activity in Elementary Schools by Social Marketing Approach. *Applied Research in Sport Management*, 7(3), 97-111. (Persian)

36. Sahebkar, M; Talebpour, M; Entezari Zarch, M; Ardame, M. (2016). Implementation problems of Sabah swimming plan from the perspective of schools administrators in Neyshabur city. *Applied Research in Sport Management*, 5(2): 23-36. (Persian)
37. Salehi, K; Bazargan, A; Sadeghi, V; Shukohieyeka, M. (2016). Phenomenological analysis of the perception and experience of elementary school teachers' lives of the weaknesses and strengths of the appraisal-descriptive program. *Journal of Research in Educational Science*, 9(31):19-68. (Persian)
38. Saneipour, F; Safaei Movahhed, S; Ali Asgari, M. (2019). Identifying the Challenges and Opportunities of ICT Application in Smart Schools in Tehran. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 10(1), 139-153. (Persian)
39. Sarlak, S., Kaveh, F. (2021). Explaining the challenges of educational sports in the country with emphasis on orienting students' lifestyles. *Sociology and lifestyle management*, 6(16), 125-139. (Persian)
40. Savari, A. R; Bahrami, Sh; Eydi, H. (2021). Designing a Health-Based Model of Student-Based on Sports in 1404 Horizon. *Research on Educational Sport*, 9 (23): 73-98. (Persian)
41. Shaturaev, J. (2021). Indigent condition in education and low academic outcomes in public education system of Indonesia and Uzbekistan. *Archives of Science*, 1(1).
42. Sharif, S; Ghafoori, A; Salehi, K. (2021). Analysis of job issues of education teachers. *Research in Teacher Education (RTE)*, 3(2), 68-39 (Persian)
43. Shirvani Borujeni, Sh. (2013 summer) Physical activity in childhood and public health. *Physical education*, 13(4):31. (Persian)
44. Sutarto, S., Sari, D. P., & Fathurrochman, I. (2020). Teacher strategies in online learning to increase students' interest in learning during COVID-19 pandemic. *Jurnal Konseling dan Pendidikan*, 8(3), 129-137.
45. Telford, R. M., Olive, L. S., Keegan, R. J., Keegan, S., Barnett, L. M., & Telford, R. D. (2021). Student outcomes of the physical education and physical literacy (PEPL) approach: a pragmatic cluster randomised controlled trial of a multicomponent intervention to improve physical literacy in primary schools. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 26(1), 97-110.
46. Valadi, S; Hamidi, M. (2020). Studying the Level of Physical Literacy of Students Aged 8 to 12 Years. *Research on Educational Sport*, 8(20): 26-205. (Persian)
47. Wangdi, N., Dema, Y., & Chogyel, N. (2021). Online learning amid COVID-19 pandemic: Perspectives of Bhutanese students. *International Journal of Didactical Studies*, 2(1), 1-10.
48. Welty Peachey, J; Cohen, A; Musser, A. (2016). 'A phone call changed my life': Exploring the motivations of sport for development and peace scholars. *Journal of sport for development*, 4(7): 58-70.

ارجاع‌دهی

فرجی، رسول؛ نجاری، نجیمه؛ محمدی‌ترکمانی، احسان. (۱۴۰۱). طرح کنترل وزن و چاقی دانش‌آموزان: چالش‌های اجرایی درک شده از دیدگاه مجریان. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۰ (۲۸): ۹۲-۲۵۵. شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2022.11789.2193

Faraji, R; Najjari, N, Mohammadi Turkmani, E. (2022). The Student Weight and Obesity Control Plan: Perceived Implementation Challenges from the Executives' Perspectives. *Research on Educational Sport*, 10 (28): 255-92. (Persian). DOI: 10.22089/RES.2022.11789.2193

